

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • September 2025 • Číslo 9

**Národné
obranné sily**

Kemp Lešť 2025

**TÉMA: vojenské
letné tábory**

**Rozhovor
s riaditeľom
Vojenskej
polície**

**Výročie SNP v Banskej Bystrici
aj s prísahou nových vojakov**

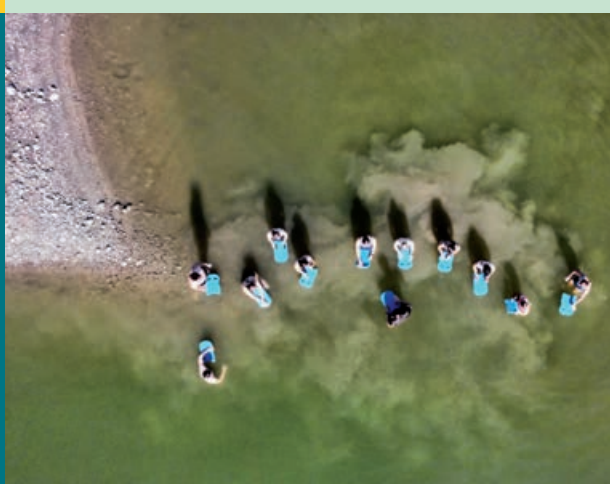
Kadeti v lete

Vojenský študenti Leteckej fakulty Technickej univerzity v Košiciach a kadeti Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš absolvovali sústredený poľný výcvik v športovo-streleckom areáli Jasná. Cieľom bolo zvýšiť úroveň pripravenosti kadetov, preveriť schopnosť plniť stanovené úlohy a zároveň rozvíjať ich veliteľské schopnosti počas taktickej činnosti v teréne.

Kadeti AOS absolvovali aj každoročné intenzívne sústredenie zamerané na rozvoj fyzickej zdatnosti, odolnosti a praktických vojensko-športových zručností. Prvé dni venovali vojensko-praktickému plávaniu a presunu po vodnej hladine na dvojmiestnych nafukovacích člnoch, ako aj príprave a tvorbe plánovacieho procesu na bojovú simuláciu. Taktické zručnosti a plaveckú spôsobilosť si preverili na priehradnom múre vodnej nádrže Liptovská Mara. Letecký transport pri improvizovanej operácii zabezpečilo 51. krídlo Prešov na vrtulníku UH-60M Black Hawk. Zároveň prebiehal aj transport po vodnej hladine. Po ukončení operácie kadeti pokračovali v zlaňovaní z priehradnej veže do plavidla na vodnej hladine aj v improvizovanom zlaňovaní západnej strany múru. Posledné dni patrili zrýchlenným vysokohorským presunom. Nechýbal topografický presun s úlohami, pri ktorých si kadeti otestovali naučené zručnosti a overili tímovú prácu.

Na kadetov prvého ročníka čakalo tiež záverečné cvičenie letného výcviku, ktorého hlavnou témou bol život vojaka v poli. Cvičenie sa zameralo na overenie fyzickej a psychickej odolnosti v náročných podmienkach simulovaného bojiska. Praktickú realizáciu výcviku zabezpečovali inštruktori školských jednotiek a kadeti 4. ročníka, ktorí si zároveň preverili vlastné schopnosti a pripravenosť.

Text a foto: AOS

Vážení čitatelia,
dejiny nám ukazujú, že skutky minulosti neustále formujú prítomnosť a ovplyvňujú našu budúcnosť. Významné historické míľniky sú základom vojenskej tradície a pripomínajú nám hodnoty, na ktorých stojí naša služba vlasti. Deň ozbrojených síl SR je neodmysliteľne spätý s prvým vystúpením dobrovoľníkov v Brezovej pod Bradlom 22. septembra 1848. Ich víťazstvo sa stalo symbolom národného sebavedomia a vlastenectva,

ale aj odvahy a húževnatosti pre ďalšie generácie.

V kontexte dnešných bezpečnostných hrozieb zostáva odkaz týchto udalostí pevným základom, na ktorom možno stavať. Dnešná spoločnosť potrebuje silné a dôveryhodné ozbrojené sily – a v tomto úsilí zohrávajú pozemné sily ako ich najväčšia zložka kľúčovú úlohu v spolupráci s ostatnými druhmi síl. Spoločne tvoríme jeden tím, ktorý má spoločný cieľ – brániť našu vlasť a chrániť hodnoty, za ktoré bojovali naši predkovia. Historický moment z Brezovej nás zaväzuje pokračovať v odkaze roku 1848. Aj dnes musia ozbrojené sily zostať jednotné, pripravené a odhodlané brániť hodnoty, ktoré predstavujú podstatu našej štátnosti i bezpečnosti.

Moje úprimné poďakovanie patrí všetkým profesionálnym vojakom, vojačkám a zamestnancom za ich každodennú náročnú službu. Zároveň mi dovoľte vzdať úctu všetkým našim bývalým kolegom, ktorí prispeli k budovaniu dôveryhodných a rešpektovaných ozbrojených síl – neraz aj za cenu toho najcennejšieho, vlastného života.

Verím, že aj naďalej budeme spoločne stáť v jednote, profesionalite a cti, aby sme dôstojne naplňali naše poslanie.

S úctou
generálmajor Ivan Balog
veliteľ Pozemných síl OS SR

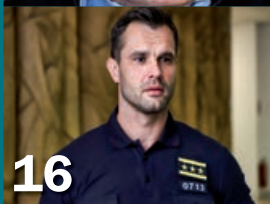
ČÍSLO MESIACA Koniec vojny

Foto: United States Navy

Druhú svetovú vojnu, ktorej európske dejstvo sa skončilo **8. mája 1945** porážkou nacistického Nemecka, definitívne ukončila až o tri mesiace neskôr bezpodmienečná kapitulácia Japonska. Na palube americkej bojovej lode Missouri kotviacej

v Tokijskom zálive ju **2. septembra 1945** podpísali zástupcovia japonskej vlády a armády, po nich svoje podpisy pripojili aj dôstojníci deviatich spojeneckých armád na čele s americkým generálom Douglasom MacArthurom. Ešte v máji 1945, keď sa už v Európe nebojovalo, Japonci ovládali Thajsko, Malajsko, Indočínu, väčšiu časť Indonézie, rozsiahle oblasti vo východnej Číne, Mandžusko, Kóreu, niektoré tichomorské ostrovy a výzvy Spojencov na kapituláciu ignorovalo. Mlčaním prešlo aj júlové ultimátum Spojencov z Postupimskej konferencie. Americký prezident Harry S. Truman siahol po krajnom riešení. Tým bolo použitie novej zbrane – atómovej. Prvá bomba zvrhnutá **6. augusta 1945** na Hirošimu, druhá o tri dni neskôr zničila prístav Nagasaki. Sovietsky zväz vyhlásil **8. augusta 1945** Japonskému cisárstvu vojnu. Až keď v noci na 9. augusta spustila sovietska armáda rozsiahlu operáciu Augustová búrka útokom na Mandžusko, pristúpilo Japonsko na spojenecké požiadavky. Kapituláciu oznámil cisár Hirohito národu osobne rozhlasom **15. augusta 1945**. Druhého septembra 1945 sa tak skončil najkrvavejší konflikt v dejinách ľudstva, ktorý si po celom svete vyžiadal viac než 70 miliónov ľudských životov, spôsobil nesmierne utrpenie a obrovské škody.

- 4 Národné obranné sily, kapitola 2
- 8 Bronz pre Moniku Chochlíkovú
- 10 Výročie Slovenského národného povstania
- 15 Najstarší povstalec žije v Írsku
- 16 Rozhovor s riaditeľom Vojenskej polície plk. Róbertom Betákom
- 18 TÉMA: Leto, deti, vojaci
- 24 Shark U1 je žralok zo slovenského mora

- 26 Rumunsko hľadá pásové bojové vozidlá
- 28 Prvá inžinierka leteckých motorov a drakov
- 31 Vojaci pomáhajú múzeám
- 32 Ako vojenčili hajdúsi a kuruci
- 34 Kemp Lešť 2025
- 36 Vojenský olympionik z Trebišova Vojtech Zulavský
- 38 Zaujímavo vyzbrojený Cyprus
- 40 IB News
- 41 MILITARY ENGLISH: The AUKUS Submarine
- 42 Ako sa pripraviť na fyzické testy
- 45 Tlačiarenský stroj v Povstaní
- 46 Spojenecké strategické bombardovanie v Európe
- 47 Zástava 311. čs. bombardovacej perute

NA TITULNEJ STRANE: Foto: Jakub Neubauer

Druhý diel Národných obranných síl

Počas jednej z obedných prestávok druhého výcvikového turnusu Národných obranných síl sme sa niektorých z jeho frekventantov spýtali: „Čo vás motivovalo prihlásiť sa na výcvik v NOS a ako ho zvládáte?”

Peter Madro
parlamentný spravodajca
Slovenského rozhlasu:

„Je to skvelý projekt, v ktorom sa môžem naučiť veľa vecí – ako prežiť, ako narábať so zbraňou, ako ošetriť zraneného. Tiež spoznať samého seba a posunúť svoje limity. Jednou z inšpirácií pre mňa bol seriál Walking Dead. Keby som sa prebral v nejakej hale a idú na mňa zombíci, chcel som sa vedieť brániť a nabiť normálne zbraň (smiech). No a samotný výcvik zvládam veľmi dobre, sám

seba prekvapujem, aj keď dnes som už došiel na svoje limity. Tiež mám pocit, že niekedy je tých informácií naraz veľa, lebo každý deň sa učíme niečo nové. Dúfam, že do seba zvládnem nasať všetky potrebné informácie.”

Jonathan Henry Konzelman
absolvent hotelovej školy, momentálne nezamestnaný:

„Chcel som si vyskúšať, ako funguje armáda. Narodil som sa v USA, ale

Spolu 37 účastníkov druhého výcvikového turnusu Národných obranných síl (NOS) zložilo v priestoroch vojenského výcvikového strediska Turecký Vrch v nedeľu 24. augusta slávnostnú vojenskú prísahu aj v prítomnosti podpredsedu vlády SR a ministra obrany Roberta Kaliňáka.

vyrastal som na Slovensku a som slovenský občan, takže rozmýšľam, že vstúpim do Ozbrojených síl SR. Tento výcvik mi príde ako najvhodnejšia cesta, ako si to vyskúšať. No a keďže fyzicky a psychicky som na tom dobre, robím aj bojové športy, zvládnuť ho je pre mňa celkom jednoduché."

Henrieta Mihalková
redaktorka domáceho oddelenia denníka Pravda:

„Motivácií bolo viacero. Keďže sa venujem vo svojej práci aj témam obrany a bezpečnosti, chcela som bližšie spoznať vojenské prostredie. Mám dojem, že veci okolo vojakov sa často

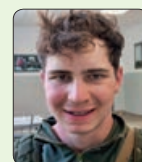
zjednodušujú a málokto pozná systém do hĺbky. Preto si myslím že je dobré, aby som si to ako novinárka vyskúšala na vlastnej koži a aspoň troška priblížila k poznaniu. V rámci výcviku som čakala, že budem niektoré veci budem zvládať menej, ale aj vďaka tomu, že si chodievam zabehať a amatérsky sa venujem cestnej cyklistike, je to zatiaľ v poriadku.

Sandra Ševčíková
študentka konštrukcií dopravných stavieb:

„Obidvaja rodičia, aj starý otec boli, či sú v armáde a vždy ma to lákalo vedieť, ako to v nej funguje. Chcela som sa teda as-

poň z malej časti priblížiť k pochopeniu toho, ako svet vojakov funguje, chcela som to zažiť. Výcvik som čakala na začiatku trochu náročnejší, no s pribúdajúcimi teplotami sa ukázalo, že je to celkom slušný zaberák. Zvládam ho zatiaľ obstojne, od každej rozcvičky ideme vždy na sto percent – a som na seba celkom hrdá, že som tu."

Michal Sárkány
študent ekonomiky:

„O projekte NOS som sa dozvedel zo sociálnych sietí, aj z webu MO SR a hneď som vedel, že to chcem vyskúšať a zažiť. Beriem to ako nové dobrodružstvo. Moje nohy síce neboli úplne

NOS pomáhajú zvýšiť obranyschopnosť SR, ako aj fyzickú a psychickú pripravenosť svojich príslušníkov. Vznik príslušného Zákona o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti, o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý upravuje vytváranie a fungovanie Národných obranných síl, inicioval rezort obrany. Účinnosť nadobudol 1. júla 2025 a cieľom bola potreba reagovať na bezpečnostnú situáciu, na nutnosť zvýšiť počet vojenských záloh pripravených na obranu štátu a na potreby národného krízového manažmentu. Ďalším zámerom je priblížiť vojenskú službu širšej verejnosti a tak získať ďalšiu náborovú bázu do OS SR najmä u mladých ľudí.

„Výcvik bol mimoriadne dynamický, a zaujímavý, odporúčal by som to každému,“ konštatoval Peter Hlávka z TV JOJ. „Akurát záverečný 24-hodinový výcvik prežitia som išiel takmer na doraz svojich síl, ale podporovali sme sa – a ku koncu bola už aj sranda,“ opísal

úvodný 7-kilometrový terénny pochod s ťažkým batohom, stavbu provizórnych prístreškov, prespanie v lese aj s nasledujúcou kruhovou obranou či ďalšími taktickými prvkami výcviku.“

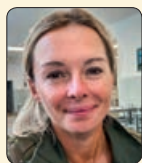
Všetci ocenili, že ako inštruktori sa predstavili absolventi prvého primárneho výcviku záloh: Peter Krajčirovič, generálny tajomník Služobného úradu MO SR, ktorý je doma aj v karate a majster bojových umení Attila Végh. Posledný večer sa prišiel s frekventantmi do jedálne na „Turečáku“ porozprávať minister obrany, podobne prišiel medzi nich aj po prežití. „Pýtal sa čo sa nám páči, čo nie a aký máme z toho celého pocit,“ spomenul vojak 1. stupňa Peter Hlávka

A ako vnímal prisahu? „Väčšina z nás má za sebou stužkovú či promócie, ale toto je niečo iné. Bol to naozaj veľmi pekný slávnostný akt, inšpirujúci, ešte vo mne doznieva a ešte dlho budem o tom všetkom, čo som to zažil premýšľať.“

Pripravili Pavol Vitko a Michal Marianyi
Foto: Jakub Neubauer, Pavol Vitko a MO SR

pripravené na kanady, bolo treba si na ne zvyknúť, ale fyzicky výcvik zvládam v pohode a mentálne taktiež.“

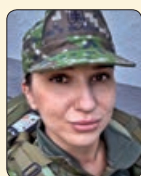

Simona Zacharová
splnomocnenkyňa vlády
pre rozvoj občianskej
spoločnosti:

„Samotný projekt NOS sa mi už od prvého momentu

zdať byť veľmi zaujímavý. Myslím, že je dôležité, aby sme ako krajina boli súdržní a odolní. Toto je práve ten druh aktivity, ktorý môže nás, bežných občanov, viac spojiť s bezpečnosťou našej krajiny. Aby sme aj my pochopili, ako vojaci fungujú, aby sme im v rôznych krízových situáciách nielenže

nezavadzali, ale aby sme im, pokiaľ je to možné, vedeli pomôcť. Výcvik je pomerne fyzicky aj psychicky náročný, ale som pomerne dobre pripravená, pretože od malička športujem. Je to síce výrazné vystúpenie z komfortnej zóny, ale v čate sme kamaráti, partáci, navzájom si pomáhame. Jeden je lepší v strelbe, ďalší v topografii, iní v zdravotnej príprave, ale ťaháme sa navzájom a celé je to super.

Katarína Juríková
vedúca zamestnankyňa
v štátnej službe:

„Moja motivácia má dve roviny. Prvou z nich je, že môj pradedo bol profesionálnym

vojakom, ako dieťa som počúvala veľa jeho príbehov a vždy som inklinovala k armáde, hoci ako dievča ma viedli inou cestou. Je to teda akési splnenie môjho detského sna. Zároveň cítim veľkú zodpovednosť voči svoj-

Študenti, novinári, súrodenci

Veliteľ Národných obranných síl plukovník gšt. Ladislav Kisel po druhom výcvikovom turnuse avizuje, že záujem o NOS výcvik rastie.

Ladislav Kisel

Aku personalnu štruktúru mal druhý turnus?

Druhý primárny výcvik začalo 38 občanov SR, z toho 14 bolo žien. Z nich približne 50 % bolo študentov. Čo je možno zaujímavé, mali sme vo výcviku aj zástupcov slovenských médií a v zostave boli tri súrodenecké dvojice, ako aj matka so synom. Na výcviku sa ako inštruktori na boj zblízka zúčastnili aj absolventi prvého primárneho výcviku majster bojových umení Attila Végh a generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič.

Inovali ste ho v niečom oproti tomu prvému?

Výcvik mal takmer identickú štruktúru ako prvý, v princípe sa nám osvedčila skladba prvého výcviku. Zároveň vieme, že niektoré druhy príprav budú musieť mať len „sezónny“ charakter vzhľadom na počasie a bezpečnosť výcviku.

Kol'í sa v priebehu kurzu rozhodli, že ho neukončia?

Výcvik neukončila jedna účastníčka výcviku po drobnom úraze, ktorý si však vyžadoval niekoľko dní kľudu. To sa pri intenzite výcviku stalo významnou prekážkou. Pochopiteľne, bude zaradená do ďalšieho behu, keďže má enormný záujem na dokončení výcviku.

Zdravotné komplikácie?

Nič významného sa našťastie neobjavilo. Pár otlakov, jedna menšia nevoľnosť.

Kedy bude ďalší turnus?

Ideme vlastne bez prestávky, začíname už 4. septembra a to už na dvoch miestach – vo VVP Turecký Vrch a v Leviciach u 13. mpr s plnou výcvikovou podporou Pozemných síl OS SR, plus na oboch miestach, pochopiteľne, so zabezpečením od 82. brigády spoločnej podpory.

Je dosť záujemcov na „čakačke“?

Stále ich pribúda. Keď odpočítam vojakov v zálohe, môžeme si vyberať z vyše tisíc žiadateľov. Záujemcov je šesťkrát viac.

Ako pokračuje budovanie samotných veliteľských štruktúr NOS?

Ako hovorí aj náš náčelník štábu NOS plukovník Moško: „Veľké projekty sa nerodia ľahko“. Samotný výcvik záloh je jednoduchší. V NOS sme začali činnosť 1. augusta 2025, ale registrácia prebiehala už od 27. júna 2025 a prvý primárny výcvik sa začal už 10. júla. Medzitým už pripravujeme ďalšie primárne a zdokonaľovacie výcviky. Pomaly sa rozbiehame v zrekonštruovaných priestoroch v Krškanských kasárňach v Nitre. Bude to beh na dlhú trať, dôležité bude udržať motiváciu personálu.

mu okoliu a blízky, keby sa náhodou niečo stalo, aby som vedela pomôcť. Ten výcvik mi to dáva, teším sa z neho a zvládam ho veľmi dobre.“

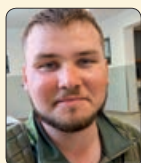
Peter Hlávka

redaktor domáceho spravodajstva TV JOJ:

„Bol som zvedavý a beriem to ako novú skúsenosť.“

Pôvodne mali ísť aj dvaja kolegovia, aj mňa známi odhovárali a pýtali sa či som normálny. Nerobieval som žiadne bojové športy, a v armáde nemám nikoho, no som rád, že som si išiel za svojim. Bežne chodím plávať, niekedy si zabehám, takže s kondíciou vcelku stíham, disciplína tiež nie

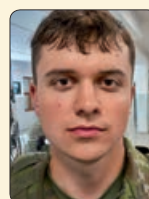
je problémom, no priznávam, najhoršie boli rána. Po rozcvičke sa mi videlo málo času na hygienu. Chvilu mi trvalo, kým som sa naučil všetko stíhať tak, aby som nemeškal na ďalší program.“

Crystian Schubert

študent filmárstva:

„Oslovila ma možnosť vyskúšať si niečo nové za pomerne krátky čas štrnástich dní. Nikdy som nejako neinklinoval k armáde, no akonáhle som na internete našiel túto možnosť, podal som si prihlášku. Výcvik je super, je o nás aj veľmi dobre postarané či už sa to týka stravy, ako aj ubytovania.“

Miroslav Dzifčák

študent informatiky:

„Motivovala ma hlavne peňažná odmena a výcvik je zatiaľ v pohode, myslím že fyzicky aj psychicky na ň stačím.“

Na pamiatku Ivana Čierneho

V Banskej Bystrici 8. augusta slávnostne odhalili pamätnú tabuľu významnému predstaviteľovi slovenského športu a armády, brigádnemu generálovi vo výslužbe Ivanovi Čiernemu. Atlét, majster športu, zaslužilý tréner, dlhoročný funkcionár armádneho športu, olympijského hnutia, atletiky i vodného slalomu bol nositeľom viacerých vyznamenaní, čestným členom Slovenského olympijského a športového výboru, členom Siene slávy Slovenského atletického zväzu a jeho meno je zapísané aj v Sieni slávy Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica. Zomrel tri dni pred nedožitými 84 narodeninami v apríli 2022.

„O tabuľi na jeho pamiatku uvažovali Slovenský olympijský a športový výbor, Slovenský atletický zväz a aj my v Dukle. Bol to najdlhšie pôsobiaci veliteľ Dukly, športový generál. Je pre mňa česť pokračovať v jeho šlapajach. Som rád, že sa podarilo zrealizovať myšlienku tabule hneď vedľa prvého veliteľa Dukly, brig. gen. Imricha Gibalu,“ uviedol riaditeľ VŠC Dukla Banská Bystrica Gabriel Baran. Na slávnostnom akte sa zúčastnili aj predstavitelia Slovenského atletického zväzu, Slovenského olympijského a športového výboru a ďalší hostia.

Posilňujeme obrannú spoluprácu

V Budapešti sa uskutočnilo zasadnutie spoločnej slovensko-maďarskej vojenskej komisie. Slovenskú delegáciu viedol štátny tajomník Igor Melicher. Partneri diskutovali o posilnení bilaterálnej spolupráce v oblasti obrany, o prioritách maďarského predsedníctva V4, ako aj o aktuálnych témach modernizácie ozbrojených síl. Multilaterálny blok rokovaní sa venoval otázkam spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky v rámci NATO a EÚ, ako aj témam dôležitým pre efektívne fungovanie obranných štruktúr oboch krajín. Ministerstvo obrany SR považuje dialóg s partnermi z krajín susediacich so Slovenskou republikou za jeden zo základných pilierov zodpovednej a aktívnej bezpečnostnej politiky. „Spolupráca s Maďarskom a ďalšími partnermi v rámci V4 je pre nás kľúčová. Zdieľame spoločné hodnoty, bezpečnostné výzvy aj záujem o stabilitu v regióne. Pevné partnerstvá sú základom silnej a modernej obrany,“ konštatoval štátny tajomník Melicher.

ných témach modernizácie ozbrojených síl. Multilaterálny blok rokovaní sa venoval otázkam spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky v rámci NATO a EÚ, ako aj témam dôležitým pre efektívne fungovanie obranných štruktúr oboch krajín. Ministerstvo obrany SR považuje dialóg s partnermi z krajín susediacich so Slovenskou republikou za jeden zo základných pilierov zodpovednej a aktívnej bezpečnostnej politiky. „Spolupráca s Maďarskom a ďalšími partnermi v rámci V4 je pre nás kľúčová. Zdieľame spoločné hodnoty, bezpečnostné výzvy aj záujem o stabilitu v regióne. Pevné partnerstvá sú základom silnej a modernej obrany,“ konštatoval štátny tajomník Melicher.

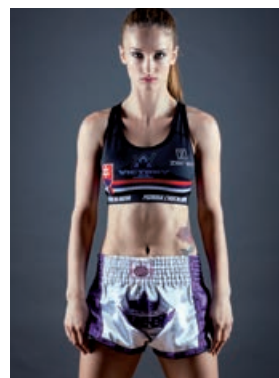
Deň rómskeho holokaustu

Prvú augustovú sobotu si účastníci pietneho aktu v Múzeu Slovenského národného povstania pripomenuli osudy európskych Rómov a Sintov, ktorí sa stali obeťami nacistickej ideológie. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity v spolupráci s Múzeom Slovenského národného povstania 2. augusta zorganizoval spomienkové podujatie pri príležitosti Pamätného dňa obetí rómskeho holokaustu. Pamätný deň pripomína tragickú udalosť z 2. a 3. augusta 1944, keď nacisti v koncentračnom tábore Auschwitz – Birkenau zavraždili 2 897 Rómov.

Bronz pre Moniku Chochlíkovú

Členka Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica a slovenská reprezentantka v thajskom boxe Monika Tatlánek Chochlíková si 10. augusta vybojovala bronzovú medailu na Svetových hrách v čínskom Čcheng-tu. V nedeľňajšom zápase o tretie miesto v kategórii do 54 kg zdolala maďarskú reprezentantku Annu Székelyovú.

Úradujúca dvojnásobná majsterka sveta v tejto kategórii vyhrala na body 29:28. Chochlíková tak získala tretiu medailu na Svetových hrách, pred tromi rokmi v Birminghame vybojovala zlato v kategórii do 51 kg, v roku 2017 vo Vroclave získala striebro v kickboxe.

„Zápas o tretie miesto bol pre mňa paradoxne psychicky najľahší. Pred štvrťfinále som mala veľké stresy, lebo som chcela byť v bojoch o medailu. V semifinále som zasa nastupovala proti úradujúcej majsterke sveta, ktorá je veľmi šikovná. Maďarka ma však prekvapila, čakala som, že to bude o čosi ľahšie,“ zhrnula medailistka Monika Tatlánek Chochlíková.

Foto: Jakub Neubauer, VŠC Dukla

Kadeti po novom

Tento rok sa základný vojenský výcvik kadetov Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši nesie v znamení viacerých zmien.

Nástup nových kadetov, ktorý sa v minulosti tradične konal 1. augusta, bol tohto roku presunutý na 18. august, pričom samotný výcvik bude trvať päť týždňov. Ukončí sa slávnostnou vojenskou prisahou 19. septembra v historickom lesoparku Háj-Nicovô, jednom z najväčších slovenských vojenských cintorínov.

„Dnes k nám nastúpilo 235 nových kadetov, 43 žien a 192 mužov.

V najbližších dňoch ich čaká náročný výcvik. Počas neho nadobudnú základné vedomosti a praktické zručnosti potrebné pre výkon štátnej služby,“ uviedol mjr. Pavol Tkáč, veliteľ základného vojenského výcviku zo Školských jednotiek AOS.

Aktuálny výcvik sa nekoná na tradičnom mieste v 7. výcvikovom pluku Martin, ale v priestoroch akadémie v Liptovskom Mikuláši a vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou. Zmena prostredia nesie nové výzvy, ale aj efektívnejšie prepojenie s akademickým prostredím školy.

Kadetov v prvý deň privítala aula AOS, kde absolvovali administratívne úkony a registráciu. „Novinkou nástupného dňa bola kontrola prítomnosti alkoholu v dychu budúcich prvkov pomocou špeciálnych testerov a náhodné kontroly batožiny na omamné látky, ktoré vykonali príslušníci Vojenskej polície s policajným psom,“ konkretizoval priebeh prvého dňa major Tkáč.

Po vybavení formalít boli kadeti ubytovaní a v skladoch si prevzali výstrojnú súčiastku nevyhnutnú na absolvovanie výcviku. Súčasťou nástupného dňa bola aj zdravotná prehliadka, po ktorej ich čakalo očkovanie potrebné pre výcvik v prírode.

Počas piatich týždňov sa kadeti zoznámia s pravidlami vojenskej služby a absolvujú poradový, strelecký a taktický výcvik. Vyvrcholením bude dvojdný kurz prežitia v teréne, kde si v náročných podmienkach preveria nadobudnuté zručnosti.

Po úspešnom absolvovaní výcviku sa kadeti už ako prváci zaradia do štúdia na Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši v štyroch študijných programoch, alebo na Leteckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach v troch programoch. Na základe spolupráce s Univerzitou obrany v Brne sa niektorí tiež stanú vojenskými poslucháčmi Vojenskej lekárskej fakulty v Hradci Králové či Fakulty vojenského leadershipu v Brne, kde sa naplno pustia do akademického štúdia, a to popri plnení si povinností vyplývajúcich z vojenského programu kadeta v gescii AOS.

Erika Szuperáková

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

Návšteva z Brunssumu

Vdňoch 12. – 13. augusta na pozvanie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky zavítal na Slovensko novovymenovaný veliteľ Spojeneckého spoločného veliteľstva síl so sídlom v holandskom Brunssume generál Ingo Gerhartz. Počas návštevy sa zameriaval na nadviazanie priamych kontaktov, hlbšie pochopenie národnej perspektívy SR v súvislosti s Regionálnym plánom – Stred a dynamiky regionálnej bezpečnosti. Generála Gerhartza prijal tiež podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Nový veliteľ vzdušných síl

Vpriestoroch 2. brigády vzdušných síl Zvolen sa 11. augusta v prítomnosti náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka, riaditeľa Úradu vojenského letectva Nofala Kattana, veliteľov síl a priamo podriadených útvarov generálneho štábu, predchádzajúcich veliteľov vzdušných síl a takmer 200 príslušníkov veliteľstva a útvarov VzS OS SR uskutočnil slávnostný akt ustanovenia do funkcie veliteľa a zástupcu veliteľa Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Novým veliteľom Vzdušných síl OS SR sa stal plukovník gšt. Adolf Daubner a jeho zástupcom plukovník gšt. Peter Výrostek.

Sahara ožila na Záhorí

Vpriestoroch Vojenského technického skúšobného ústavu Záhorie 15. a 16. augusta vyvrcholilo stretnutie majiteľov vojenských historických vozidiel a klubov vojenskej histórie Sahara 2025. Zúčastnili sa na ňom kluby vojenskej histórie zo Slovenska, Česka a okolitých krajín so širokým rozsahom historických období od druhej svetovej vojny až po Afganistan. Okrem dobovej vojenskej techniky boli pre tisíce návštevníkov hlavnými atrakciami rekonštrukcia bojov v severnej Afrike z roku 1943, na ktorej participovala aj letecká technika, oslobodzovanie Lanžhotu v roku 1945 či ukážky činnosti ČSLA. Návštevníkov mohla zaujať aj statická ukážka BOV 8×8 Vydra, prezentácia aktuálnej výzbroje a výstroja Ozbrojených síl SR. Stretnutie organizuje Slovenská asociácia historických armádnych aktivít v spolupráci s Ministerstvom obrany SR a Ozbrojenými silami Slovenskej republiky. Záštitu nad podujatím prevzal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

výročie
**SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
POVSTANIE** 2025

1944

SNP

ako súčasť našej DNA

Slovenské národné povstanie, ktoré vypuklo 29. augusta 1944, bolo počas druhej svetovej vojny vyvrcholením národnooslobodzovacieho boja na Slovensku, verejným odmietnutím ideí fašizmu a národného socializmu a bolo významným vkladom do celosvetového ozbrojeného zápasu demokratických síl. Jeho 81. výročie sme si pripomenuli v Banskej Bystrici v rámci osláv, ktoré organizoval rezort obrany.

„Často sa v súvislosti so Slovenským národným povstaním spomína schopnosť národa zomknúť sa. V zákopoch so zbraňou v ruke naozaj ležali vedľa seba komunisti s občianskym demokratom, vojak s partizánom, povstalec z juhu či zo severu, obyvateľ z mesta či dediny,“ uviedol na oslavách 81. výročia SNP v Banskej Bystrici prezident SR a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Peter Pellegrini. Inšpirovaný hodnotami povstalcov zároveň vyzval spoločnosť k vzájomnému zomknutiu sa. Predseda NR SR Richard Raši pripomenul, že SNP bolo súčasťou celosvetového boja proti nacizmu a fašizmu a tak isto súčasťou zápasu za demokraciu, slobodu a ľudskú dôstojnosť. Predseda vlády SR Robert Fico varoval, že dnes sa ľahkovážne otvárajú témy ako je nový konflikt medzi Východom a Západom, no pokiaľ bude vo funkcii premiéra, vždy bude podporovať mierovú politiku.

Počas osláv 81. výročia SNP povýšili štyroch vojnových veteránov do hodnosti plukovník. Vladimír Strmeň a Branislav Tvarožek si plukovnícke výložky od podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka prevzali osobne. „Povýšenie našich veteránov vnímam nielen ako prejav vďaky za ich účasť v Povstaní, ale aj za to, že veľkú časť svojho života a energie venovali informovaniu najmä mladých ľudí o hodnotách a poslanstve SNP, ktoré sa aj takto dostalo do našej DNA,“ uviedol minister R. Kaliňák.

Skvelá účasť aj záujem o službu

Celonárodné oslavy 81. výročia SNP boli aj tento rok v réžii rezortu obrany. V organizačnom tíme bolo šesť stoviek spolupracovníkov plus približne rovnaký počet vojakov. Pravdaže, na organizácii či už svojou účasťou, alebo pomocou, participovali aj ďalšie

Niektorých našich súčasných či minulých kolegov sme sa opýtali, či aj ich rodinné korene siahajú k protifašistickému odboju.

Ivan Gašparovič
v rokoch 2004 až 2014
prezident SR a hlavný veliteľ
Ozbroyených síl SR:
Povstania sa zúčastnil aj
môj otec. Bol dôstojníkom
slovenskej armády,

slúžil v Banskej Bystrici a mal na starosti zásobovanie so zbraňami. Ako zvykla rozprávať moja stará mama, po potlačení Povstania, boli sme akurát v kuchyni, sa zrazu otvorili dvere, dovnútra nakukla akási zarastená hlava a spýtala sa: „

Nie sú tu Nemci?“ Ja som bol ešte malý, ledva štyri roky, ale pamätám si, ako mi doniesol v servítkach zabalených niekoľko kociek cukru. Takže okrem toho, že som na neho a na naše Slovenské národné povstanie hrdý, mám naň aj túto sladkú spomienku.

Jozef Ševčík
brigádny generál, veliteľ 82. brigády
spoločnej podpory:
V partizánskej brigáde, ktorá pôsobila
v oblasti Uhrovcu a Bánoviec nad Bebra-

vou, bojoval aj Anton Dragúň. Padol, pochovaný je v obci Bobot. Bol to bratranec mojej mamy. Ďalší z rodiny boli v odboji či pomáhali partizánom v oblasti Jankovho Vŕšku, Omastinej, Podlužian alebo Motešíc. Ostalo to v našej rodinnej DNA.

Anton Filo
podplukovník v. v., bývalý vojenský
novinár a mierotvorca:

inštitúcie. V priebehu dňa na oslavy zavítalo až 27-tisíc návštevníkov a na oficiálnom programe bolo 40 zahraničných delegácií.

„Žijeme síce v ére sociálnych sietí, no takéto stretnutie ľudí, ktorých spája pozitívne poslanstvo, má obrovský význam. Pravdaže, aj v rámci oslovenia potenciálnych uchádzačov o službu v ozbrojených silách, poťažmo aj Národných obranných silách,“ uviedol zástupca riaditeľa Personálneho úradu Ozbrojených síl SR podplukovník Juraj Nyéky. Vie, že mládež ľahiskovo komunikuje cez počítače či mobily, „ale keď ich naša ponuka zaujme, prichádzajú osobne, majú mnoho otázok priamo na mieste a radi sa porozprávajú priamo s ľuďmi v uniformách o tom, ako by mohla vyzeráť vojenská služba,“ konštatuje pplk. J. Nyéky. Aj s kolegami mal svoj informačný stánok nielen na oslavách SNP v Banskej Bystrici, oslobodenia v Piešťanoch či spomienke na Cyrila a Metoda na Devíne, čo boli podujatia v rézii rezortu obrany, ale napríklad aj na hudobnom festivale Lovestream vo Vajnorochoch a ďalších verejných akciách. „V priebehu osláv SNP sme získali množstvo kontak-

tov na vážnych záujemcov. Predsa len – toto podujatie má aj k dnešným ozbrojeným silám veľmi blízko a sme radi, že sme tu.“ No a aj preto, ako avizoval podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák, počet záujemcov o službu vo vojsku stúpa a už teraz možno povedať, že bude rekordný. „Ak totiž za celý vlaňajšok vstúpilo do OS SR 1 349 ľudí, už tento rok ich máme v našej uniforme 1 345 a v jesennom nástupnom termíne očakávame okolo troch stoviek ďalších nových kolegov.“

Kalašnikov, karate, kaša

Pravdaže, v rámci osláv SNP zaujal prelet lietadiel. Vojenská polícia sa predstavila s dynamickou kynologickou ukážkou, celodenne púťali pozornosť statické ukážky techniky, výzbroje či výstroja. Okrem našich vojakov prišli z Centra výcviku Lešť aj zástupcovia Mnohonárodnej brigády NATO pod zástavou Španielska. „Na pár cvičných chvatov s našimi reprezentantmi v karate alebo džude, alebo aj na streľbu z laserových zbraní sa nie raz stojí v rade,“ komentoval pred stánkom vo farbách VŠC

Môj svokor Zinovy Sednenkov, ktorý bol ruskej národnosti a pochádzal z Lvova, priletel na Slovensko s príslušnými úlohami ešte pred vypuknutím Povstania. Mal sa vrátiť, no ako sa uzavrelo letisko Tri Duby, ostal tu až do príchodu Červenej armády. Operoval v brigáde Jánošík pod velením Ernesta Bielika. Je čestným občanom Telgártu, v jeho okolí pôsobil ako veliteľ mínerského oddielu. Nedá sa na neho nespomínať. No nielen kvôli nemu sme aj s dcérou prišli na oslavy do Banskej Bystrice.

Jaroslav Vývlek generálmajor v. v.: V ťažkých bojoch pri Svätom Kríži, teraz Žiar nad Hronom, bojoval aj môj starý otec. Zvykol spomínať, ako boli po tvrdých stretoch nútení ustúpiť. Po potlačení Povstania išiel dva týždne domov peši. No aby ho za účasť v odboji nedeportovali do zajatia či nepopravili, musel sa schovávať v jame vykopanej pod hnojom. Ja som z armády odišiel pred 13 rokmi po 39 odslužených rokoch a tu v Banskej Bystrici som si prišiel pripomenúť nielen deda. Som tu hlavne preto, aby som

mladšej generácii vojakov a všetkým občanom aj ja ukázal, že uctiť si hrdinov SNP sa patrí. Verím, že táto tradícia pretrvá.

Ivan Koblen plukovník v. v., prezident Slovenského leteckého zväzu generála Dr. M. R. Štefánika: Som rodák z obce Devičany, z dediny bolo v SNP viacero ľudí. Z manželkinej strany zahynul jej 19-ročný strýko Janko. V Česko-slovenskom armádnom zbore bojoval jej druhý strýko Michal, ktorý prešiel z Bu-

Dukla Banská Bystrica náš bývalý reprezentant v biatlone Dušan Šimočko. Vojské lesy a majetky mali pre deti aj poľovnícky posed či drevený domček a vojenský duchovní pre všetkých otvorili mobilnú kaplnku aj s ekumenickou pobožnosťou. Plný „povstalecký stan“ si vypočul napríklad prednášku od Kataríny Nádaskovej o dobe spred 81 rokov a návštevníci si mohli prezrieť aj výstavu fotografií. Vojský historický ústav aj Múzeum Slovenského národného povstania prezentovali dobové zbrane a s rezortom obrany spolupracujúce kluby vojenskej histórie vydali vo vojenskej kuchyni 650 porcií „frontovej“ pohánkovej kaše. „Chodíme sem každý rok, dlhé roky, už ani nevieme, kedy sme na oslavách boli po prvý raz, snáď to bude už skoro 50 rokov. Tento rok je to tu mimoriadne pekné, veľmi kultivované, dobre organizačne zvládnuté a hlavne, že celý program už bol pre verejnosť vrátane predpoludnia,“ zhodnotili Zlatica a Ján Demovci z Banskej Bystrice.

„Keď sa ma mladší syn spýtal, čo sa tu deje, vysvetlil som mu, čo to vlastne SNP bolo a vďaka všetkým ukázkam a expo-

nátom sa mi to vysvetľovalo podstatne ľahšie, takže veľká vďaka,“ usmial sa ďalší Banskobystričan Stanislav Poliak.

Vernosť, nasadenie, hrdosť

Vladimír Moravčík pricestoval s rodinou z Liptovského Mikuláša a Adam Jesenský s partiou z Vrábľov. Obaja, spolu so stovkami ďalších rodičov, partnerov, súrodencov či kamarátov čakali na povel veliteľa 7. výcvikového pluku Martin plukovníka Pavla Barančíka. Keď zavelil „Rota základného vojenského výcviku, na môj povel pozor! Smer priamy, pochodom vchod!“ všetci už vedeli, že aj ten alebo tá ich napochoduje pred slávnostnú tribúnu. Po vlaňajšej premiére sa totiž aj tento rok v rámci osláv výročia SNP uskutočnila v Banskej Bystrici slávnostná vojenská prisaha. „Vojenská prisaha je rozhodujúci mravný záväzok. Zdôrazňuje základné požiadavky na vojenskú morálku a jej zloženie je verejným vyhlásením vášho odhodlania brániť bezpečnosť, nezávislosť, suverenity a územnú celistvosť Slovenskej republiky,“ zdôraznil plukovník Barančík,

zuluku až do Prahy. V rodine sme na túto tradíciu hrdí. Slovenské národné povstanie je náš najvýznamnejší sviatok.

Marian Uhrin

riaditeľ Múzea SNP:
„Povstaleckým vojakom bol aj môj starý otec Štefan Bubelíny. Bojoval celé dva mesiace. Bohužiaľ, 3. novembra padol na Čertovici. No jeho osud mal na môj život zásadný vplyv. Keď som sa o neho začal zaujímať, naštartovalo to môj záujem o históriu. Predovšetkým o SNP, ktoré aj vzhľadom na dnešnú dobu je symbolic-

kým odkazom spojenia krajiny, keď protifašisti spolu v jednom zákope dokázali ťahať za jeden povraz.“

Michal Marianyi

redaktor mesačníka OBRANA:
„Ján Marianyi, môj starý otec, slúžil v slovenskej armáde ako vojenský lekár. Počas SNP zachraňoval povstaleckých vojakov aj partizánov. Druhý starý otec Vladimír Lettrich bol príslušníkom Vysokoškolského strážneho oddielu, ktorý ochraňoval veliteľov Povstania – generálov Rudolfa Viesta

a Jána Goliana. Bol to synovec signatára Vianočnej dohody Jozefa Lettricha. Som na nich hrdý a SNP vnímam ako najdôležitejšiu udalosť slovenských dejín počas druhej svetovej vojny a ako moment, keď sme sa definitívne stali súčasťou protifašistickej koalície.

Miloslav Čaplovič

plukovník, riaditeľ Vojenského historického ústavu:
„Michal Mikolaj, záložný poručík, bojoval v skupine Vitalaj pri Strečne, kde bol ranený. Pri deportácii do za-

ktorý konštatoval, že vojenský výcvik mladých vojakov bol náročný psychicky, fyzicky, ovplyvnený bol tiež aplikovaním nových výcvikových požiadaviek a nárokov, no mladé ženy a muži ich zvládli.

V prítomnosti prezidenta SR a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR Petra Pellegriniho, podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka a náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka vernosť Slovenskej republiky odprisahal 379 nových príslušníkov ozbrojených síl. „Zvolili ste si povolanie, ktoré si vyžaduje celého človeka, veľkú podporu rodiny, obrovské nasadenie. Všetci si to nesmierne vážime a sme na vás patrične hrdí,“ povedal R. Kaliňák. Zároveň ocenil, že pre vstup do ozbrojených síl sa rozhodli v zložitej medzinárodnej bezpečnostnej situácii a poďakoval tiež rodinám a blízkym nových vojakov.

Potlesk aj pre múzeum

Spolu dvom desiatkam pracovníkov Múzea SNP v Banskej Bystrici odovzdal vyznamenania štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič, ktoré im podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák udelil pri príležitosti 70. výročia vzniku múzea. Jeho dvaja bývalí riaditelia – Ján Stanislav a Stanislav Mičev,

jateckého tábora utiekol z transportu, aby si zachránil život. Druhý starý otec Dušan Čaplovič bol v odboji od roku 1941 až do konca vojny. Odišiel cez Juhosláviu na Blízky východ. Bojoval pri Tobruke v severnej Afrike. Bol aj slovenským hlásateľom československého vysielania BBC v Káhire. Keď sa celá čs. jednotka prepravila do Veľkej Británie, opätovne pracoval ako rozhlasový hlásateľ. V auguste 1944 sa s našou 1. československou samostatnou obrnenou brigádou preplavil cez kanál La Manche. V jej radoch bol až do mája 1945 nasadený pri obliehaní nemeckej posádky v pevnosti. Po druhej svetovej

vojne, konkrétne po roku 1948, ho však čakal podobný osud, ako mnohých iných účastníkov Západného odboja. Odsúdili ho, vysťahovali a uväznili v Leopoldove. Samozrejme, história mojich dedov mala vplyv aj na moje vnímanie sveta.

Igor Čombor
generálmajor v. v.,
v rokoch 1990 až 2013
viedol Ústrednú vojenskú
nemocnicu SNP
v Ružomberku:
„Otec ako vojak Slovenskej armády pomohol
ujst z vlakového transportu nemálo

spoločne so súčasným Mariánom Uhrínom a jeho zástupcom Daliborom Lesníkom, prezentovali aj novú publikáciu o múzeu s názvom 1955 – Pamäť nás spája 2025. Vyhlásením hesla: *Začnite s vystavovaním!* sa slovenský národ, žijúci v područí nacistického Nemecka, rozhodol, že radšej nebyť, ako byť otrokom. Tým, ktorí bojovali, obetovali sa a ohrozili a častokrát aj prišli o svoje životy, patrí uznanie a veľká vďaka. Práve kvôli ich činom sa Slovensko postavilo na správnu stranu dejín, aby sme sa mohli pozrieť svetu rovno do očí. Musíme si preto uchovávať pamiatku na týchto hrdinov a tieto úlohy naplňa aj vaša inštitúcia,“ konštatoval M. Vojtašovič a zdôraznil: „Toto múzeum nie je len o budove, zbierkových predmetoch, ale hlavne o vás, o ľuďoch, ktorí odkazom SNP žijete, o vás srdciaroch, ktorým by som chcel o to viac poďakovať.“

Uznanie a ďalej vpred...

„Po roku sme sa opäť stretli v Banskej Bystrici a teší nás, že nielen my z rezortu obrany hodnotíme oslavy 81. výročia SNP pozitívne, čo je veľké ocenenie pre všetkých spoluorganizátorov,“ konštatovala koordinátorka osláv Karin Silberhorn, riaditeľka kancelárie podpredsedu vlády a ministra obrany Roberta Kaliňáka.

„Prvé oslavy SNP boli plné nadšenia z radosti, že sa skončila tá hrozná druhá svetová vojna. Ľudia to vnímali tak, že svojou účasťou na oslavách môžu potvrdiť vďaka armáde a národu, ktorý povstal proti fašizmu,“ zaspomínal si veterán SNP, od 26. augusta už 97-ročný a od 29. augusta už plukovník vo výslužbe Vladimír Strmeň. Dodal: „Som nesmierne rád, že odvtedy je na Slovensku už štvrtá generácia, ktorá žije v pokoji a mieri. Ktorá nepozná priame utrpenie a hrôzy vojny. A ktorá si aj s odstupom doby 81 rokov vie takto krásne a dôstojne pripomenúť odkaz Slovenského národného povstania. Keď budeme s odkazom Povstania kráčať dopredu, tak sa nepotkneme.“

Pavol Vitko a Michal Mariany

Foto: Jakub Neubauer a Pavol Vitko

Najstarší povstalec žije v Írsku

„Účastník Slovenského národného povstania Jozef Joe Veselský je v Írsku známy nielen ako najstarší žijúci muž ostrova, ale aj ako preživší holokaust, ako protifašistický bojovník, športovec a ako vládny starý otec komunity všetkých tunajších Slovákov,“ hovorí veľvyslanec SR v Írsku Andrej Droba.

Keď vlni v októbri veľvyslanec Andrej Droba odovzdal Jozefovi Veselskému pri príležitosti jeho 106. narodenín gratulačný list prezidenta Slovenskej republiky Petra Pellegriniho či ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraja Blanára, a keď mu tlmočil pozdrav od premiéra Írska Simona Harrisu predseda Írsko-slovenskej parlamentnej skupiny priateľstva senátor John Cummins, vrátil sa v spomienkach aj do „svojej“ Trnavy a na Slovensko. A s írskymi Slováckmi, zoskupenými v krajskom folklórnom súbore Ostroha, si počas slávnosti aj schuti zaspieval.

Holokaust a boj

Trnavské gymnázium skončil v roku 1937. Zamestnal sa vo Všeobecnej banke v Bratislave. Nacizmus a holokaust však natrvalo poznačili jeho život. Rodičov a brata v roku 1942 deportovali do koncentračného tábora Auschwitz, kde zahynuli. Mladému Jozefovi sa podarilo pred prvou vlnou deportácií zachrániť. Banka, kde pracoval, bola pritom jedným z prípravných centier SNP. V lete 1944 sa tu stretol aj s protagonistami ilegálneho odboja. Oni mu začiatkom augusta povedali, aby z hlavného mesta odišiel.

„Za predvojnového Československa bola na stredných školách aj predvojenská príprava. Mal som ju za sebou aj ja a odrazu bola pre mňa veľmi užitočná,“ spomenul. Po potlačení Povstania do hôr postupne sa dostal do oddielu Bohdana Chmeľníckeho. Ako uvádza vojenský historik Marián Lacko, ten sa sformoval 1. novembra 1944 v Novej Lehote v Považskom Inovci. Za jeho veliteľa bol ustanovený Ján Zdražil a bol súčasťou partizánskej brigády podplukovníka Anatolija Snežinského. Oddiel Chmeľníckeho sa začiatkom roka 1945 za dramatických okolností cez Malú a Veľkú Fatru oddiel presunul do Nízkych Tatier. Bez zásob a s minimálnou možnosťou ich doplnenia museli partizáni pobiť vlastné kone. Nevyhli sa viacerým prestrelkám. S ďalšími partizánskymi skupinami sa podieľali na obrane partizánskeho regiónu Staré Hory - Liptovské Revúce. Respektíve, ako opísal veliteľ Zdražil, „Je organizovaná dobrá rozviedková služba a len na základe toho môžeme uhýbať každodenným náporom Nemcov zo všetkých strán.“

Konečne 21. marca 1945 sa v Jasenskej doline spojili s postupujúcou Červenou armádou. Jozefa Veselského hneď po vojne vyznamenali Československou medailou za chrabrosť pred nepriateľom a Krížom odboja 1. stupňa (najvyšší zo štyroch stupňov).

Hviezda za zeleným stolom

„Jedno oko sa smialo, druhé plakalo. Smialo sa preto, že som bol v bezpečí. Plakalo, lebo som stratil domovinu,“ spomenul Joe Veselský na chvíľu, keď po nástupe komunistov k moci v roku

1948 musel emigrovať. Len tak si zachránil život v slobode. Pritom jeho život po oslobodení naberal konečne perspektívne kontúry. Stal sa osobným tajomníkom poverenika (dnes ministra) priemyslu a obchodu, pôsobil ako tajomník Ústrednej športovej rady, oženil sa s bývalou kolegyňou z banky. Tiež reprezentoval Československo v jeho stolnotenisevom B-tíme. Lenže keď mu počas výjazdu do Juhoslávie na semifinále Európskeho pohára štátna bezpečnosť obrátila naruby byt, podozrievajúc ho z protištátnej činnosti, stihol s manželkou a dvoma malými deťmi emigrovať. Ich zámer vycestovať do Austrálie počas „čakačky“ vo Švajčiarsku náhoda presmerovala do Írska. Od roku 1949 sa tu stal úspešným obchodníkom a významným športovým funkcionárom. Viedol Írsku stolnotenisevú asociáciu, trénoval tamojšiu reprezentáciu – a okrem stovky iných aj írsku prezidentku. Pätnásť rokov funkcionárčil v známom írskom futbalovom klube Shamrock Rovers a bol aj výkonným viceprezidentom University College Dublin, s ktorým ešte v roku 2015 pricestoval do Bratislavy na pohárový zápas so Slovanom. A v roku 2016 sa stal vôbec najstarším študentom vo vyše storočnej existencii Trinity College Dublin. Študoval dejiny Európy a Ameriky.

Šťastie a Biely dvojkríž

Za čo vďačí svojej dlhovekosti? V jednom z rozhovorov uviedol: „Bol som stále aktívny, hýbal som sa. V strave som sa neobmedzoval, jedol som to, čo mi chutilo, ale dbal som na líniu. Je to aj spokojným a vyrovnaným životom, za ktorým bolo šťastné 64 rokov trvajúce manželstvo s mojou Katuškou, ako aj syn s dcérou, vnukovia či pravnuk...“

S manželkou Katkou si obľúbili Piešťany, boli tam azda dvadsaťkrát. Už skoro dve desaťročia je však bez nej.

No ona, aj Slovensko mu navždy zostali v srdci. „Keď mal viac síl prichádzal donedávna na takmer každú akciu nášho veľvyslanectva a reprezentoval aj našu krajinu prostredníctvom médií či besied. Dnes už my chodíme za ním do jedného zo zariadení pre seniorov. A to veľmi radi a s veľkou vďakou. Jeho pozitívna energia, ľudskosť, ako aj všetko to, čo dokázal, sú obdivuhodné, veľmi si ho vážim a mám obdiv k jeho životnému príbehu.“ povedal nám slovenský veľvyslanec Andrej Droba. Súčasťou slovenskej vďačnosti je štátne vyznamenanie, ktoré získal v roku 2007 - Rad Bieleho dvojkríža III. triedy.

Medaila Za chrabrosť pred nepriateľom

S dresom futbalového Spartaka z rodnej Trnavy a s veľvyslancom Andrejom Drobom, 2022

Pavol Vitko

Foto: archív veľvyslanectva SR v Írsku

Riaditeľ Vojenskej polície plukovník Róbert Beták:

Vojaci aj so spôsobilosťami žandárov

Od 1. júla vstúpil do platnosti zákon o niektorých opatreniach na zvýšenie odolnosti Slovenskej republiky v oblasti obrany a bezpečnosti, súčasťou ktorého je aj vznik Žandárskeho zboru. Novú právnu úpravu pripravilo Ministerstvo obrany SR pod vedením podpredsedu vlády SR a ministra obrany Roberta Kaliňáka. O podrobnostiach sme sa rozprávali s riaditeľom Vojenskej polície plukovníkom Róbertom Betákom.

Čo je hlavnou myšlienkou vzniku Žandárskeho zboru?

Hlavnou myšlienkou bolo posilnenie Policajného zboru pri zabezpečovaní verejného poriadku. Okrem toho boli vyšpecifikované aj ďalšie oblasti, kde by žandári mohli pomôcť, ako napríklad dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky a jej

riadenie či ochrana vonkajších hraníc. Tiež budú môcť byť využité na plnenie vybraných úloh Vojenskej polície.

Participovala na koncipovaní zákona o Žandárskom zbore aj Vojenská polícia?

Na príprave zákona sme sa aktívne spolupodieľali napríklad v časti týkajú-

cej sa záloh vo vzťahu k zálohám Vojenskej polície SR, ako aj časti týkajúcej sa Žandárskeho zboru a činnosti žandárov. Samotný proces tvorby zákona bol veľmi zložitý aj vzhľadom na to, že sme vytvárali úplne nový projekt vo formáte, s ktorým dosiaľ organizácia nemala skúsenosti.

Aké prepojenie bude medzi Vojenskou políciou a Žandárskym zborom?

Vojenská polícia vo vzťahu k Žandárskemu zboru plní úlohu orgánu, ktorý riadi, koordinuje, kontroluje a materiálne a technicky zabezpečuje jeho činnosť. V podstate sa dá povedať, že celá farcha spočívajúca v zabezpečení fungovania Žandárskeho zboru leží na pleciach Vojenskej polície. Považujem to za obrovskú výzvu a neostáva nám iné, ako si vysúkať rukávy a pustiť sa do zabezpečenia tohto projektu s maximálnym nasadením.

Existujú v prípade Žandárskeho zboru na Slovensku aj paralely so zahraničím?

Určité paralely so Žandárskym zborom je možné pozorovať aj v zahraničí, či už je to Gendarmerie nationale vo Francúzsku alebo Carabinieri v Taliansku. Náš projekt je však diametrálne odlišný v niekoľkých prvkoch. Najmä v tom, že Žandársky zbor je založený na dobrovoľnej činnosti žandára a na tom, že v našich podmienkach je chápaný ako inštitút a nie inštitúcia, t. j. nemá vlastnú štruktúru na rozdiel od spomínaných zborov pôsobiach v zahraničí.

Kto sa do Žandárskeho zboru môže hlásiť?

Hlásiť na môžu najmä profesionálni vojaci, na ktorých bol tento projekt prioritne zameraný, keďže vzišiel z dielne rezortu obrany. V priebehu tvorby zákona sa rozšíril okruh možných uchádzačov o vstup do Žandárskeho zboru aj o bývalých príslušníkov Policajného zboru, ktorí sú vojaci operačných záloh, ako aj aktívnych príslušníkov Policajného zboru, ktorí sú vojaci pohotovostných záloh.

Ako bude prebiehať samotný výcvik?

Výcvik žandárov sa bude na začiatku realizovať jedenkrát mesačne v trvaní 14 dní po 12 hodín denne. Bude prebiehať na pôde Akadémie OS generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a tiež v objekte Odboru výcviku a kynológie vo Vlkanevej, po 50 uchádzačov v každom z oboch miest. Vojenská polícia realizuje tento výcvik s aktívnou participáciou inštruktorov Ministerstva vnútra SR a Prezídia policajného zboru. Chcem im vyjadriť poďakovanie za ich profesionálny a ústretový prístup.

Aký bude priebeh služby príslušníka Žandárskeho zboru?

Vo všeobecnosti bude výkon hliadky žandára spočívať v tom, že najprv príde na vojenský útvar, kde si prevezme služobné vozidlo, výstroj a výzbroj. Potom sa presunie spravidla na príslušné obvodné oddelenie, kde absolvuje inštruktáž. V treťom kroku začne aktívny výkon na vymedzenom úseku služby. Po skončení činnosti spracuje na oddelení, v ktorom plnil úlohy, záznam z činnosti a odovzdá služobné vozidlo, výstroj a výzbroj vo vojenskom útware. Samozrejme, v rámci aktívneho výkonu činnosti bude plniť úlohy v zmysle inštruktáže a vydaných pokynov od operačného strediska Policajného zboru, prípadne operačného dozorného Vojenskej polície, na čo sa bude pripravovať v rámci výcviku žandára.

Do akých služieb budú žandári nasadzovaní?

Najčastejšie sa budú žandári nasadzovať do hliadkovej služby v rurálnych oblastiach v súvislosti so zabezpečovaním verejného poriadku. Ako som už uviedol, môžu byť využití aj na riadenie cestnej premávky alebo kontrolu hraníc. Tiež v rámci plnenia úloh Vojenskej polície, napríklad na zabezpečenie ochrany vojenských objektov, vojenských konvojov či transportov.

Ako budú príslušníci vyzbrojení, respektíve vyzbrojení?

Už teraz môžem povedať, že naším zámerom je, aby boli žandári plnohodnotne a kvalitne vyzbrojení a vyzbrojení na výkon činnosti, kde môžem okrem výzbroje, ochranných prostriedkov a donucovacích prostriedkov spomenúť napríklad telové kamery a vysielacky na priame spojenie s operačnými pracoviskami policajného zboru a Vojenskej polície.

Aké budú mať príslušníci Žandárskeho zboru kompetencie?

Žandár bude mať viaceré oprávnenia, ktoré sú v mnohých ohľadoch porovnateľné s oprávneniami príslušníka policajného zboru, keďže zámerom ich nasadenia je najmä podpora polície pri zabezpečovaní verejného poriadku. Práve to si vyžaduje, aby mali aj vo viacerých oblastiach rovnaké oprávnenia.

Ako budú príslušníci Žandárskeho zboru odmeňovaní?

Žandár bude dostane za 12-hodinovú službu príspevok 150 eur, pričom tento príspevok nepodlieha zdaneniu. Služba žandára, bude, samozrejme, vykonávaná mimo služobného času profesionálneho vojaka, alebo policajta, teda v čase ich osobného voľna.

Kedy začne Žandársky zbor so svojou činnosťou?

Vzhľadom na to, že prvý výcvik sa bude konať už v septembri, tak nasadenie žandárov predpokladáme najskôr od októbra pre potreby Vojenskej polície,

Žandár bude mať viaceré oprávnenia, ktoré sú v mnohých ohľadoch porovnateľné s oprávneniami príslušníka policajného zboru, keďže zámerom ich nasadenia je najmä podpora polície pri zabezpečovaní verejného poriadku.

ak bude doriešené ich materiálne zabezpečenie. Následne je plánované ich nasadenie aj pre potreby Policajného zboru, čo si ešte vyžaduje doriešenie a nastavenie niektorých procesov, na ktorých sa v súčasnosti intenzívne pracuje.

Aký záujem o službu v Žandárskom zbore ste zaznamenali za prvých šesť týždňov po prijatí zákona?

Musím sa priznať, že ten záujem je až neočakávaný. Pre záujemcov sme zriadili infolinku Vojenskej polície, kde každý deň vybavujeme telefonické a e-mailové žiadosti o informácie ako zo strany profesionálnych vojakov, tak aj zo strany bývalých a aktívnych príslušníkov Policajného zboru SR.

Koľkí zo záujemcov o službu v Žandárskom zbore sú z radov profesionálnych vojakov?

Do konca augusta to bolo približne deväťsto dobrovoľných uchádzačov z radov profesionálnych vojakov, pričom toto číslo každý týždeň narastá.

Vnímate aj nejaké riziká v súvislosti s existenciou Žandárskeho zboru?

Ako už uviedol podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák, je to nový projekt a až čas ukáže, či sa uchytí, alebo ho bude potrebné nejakým spôsobom korigovať. Z mojej pozície ho beriem ako obrovskú výzvu a budem robiť všetko preto, aby bol úspešný.

Čo podľa vás prinesie existencia Žandárskeho zboru našej spoločnosti?

Osobne dúfam, že len pozitíva. Chceme zamerať činnosť žandárov na prevenciu a zníženie kriminality vo vidieckych oblastiach a pomôcť Policajnému zboru SR tam, kde im táto pomocná ruka príde najviac vhod. Verím, že sa nasadenie žandárov stretne s pozitívnym ohlasom verejnosti.

Očakávate aj konkrétne benefity pre samotné Ozbrojené sily SR či Ministerstvo obrany SR?

Myslím, že vznik a možnosť zapojenia sa do Žandárskeho zboru môže mať pozitívny sekundárny vplyv aj na záujem o vstup do Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zároveň sa vykonávaním činnosti žandára zlepšia zručnosti a schopnosti profesionálnych vojakov v oblasti riešenia konfliktov a vzniknutých situácií, keď bude nevyhnutné rýchlo a správne konať. V neposlednom rade to môže mať pozitívny vplyv aj na vnímanie ozbrojených síl a rezortu obrany, ktoré sa budú prostredníctvom žandárov aktívne spolupodieľať na vytváraní pocitu bezpečia u občanov našej krajiny.

Pavol Vítko • Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Letné tábory rezortu obrany a ozbrojených síl

Rekord detských úsmevov

Ešte žiadne leto sa nevenoval rezort obrany deťom tak intenzívne, ako tieto prázdniny. Okrem desiatok tradičných pobytových či denných táborov k tomu ťažiskovo prispela premiérová Misia Delta s približne 2 300 účastníkmi, ktorej vznik a rozbeh inicioval podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Ministerstvo obrany a príslušníci ozbrojených síl organizujú detské tábory nielen aby počas prázdnin odbremenili rodičov, ale predovšetkým aby zaujali deti programom, ktorý je typický svojou kreativitou, dynamikou, hravosťou, disciplínou, zmysluplnosťou, cieľavedomosťou a kamarátsvom.

Štart Misie Delta

Zuzana Bobová

Pilotný projekt Ministerstva obrany Misia Delta bol určený predovšetkým deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Realizoval sa v spolupráci so Slovenskou televíziou a rozhlasom, Úniou miest a Združením miest a obcí Slovenska. Tábory sa v týždenných turnusoch organizovali súbežne v siedmich lokalitách po celom Slovensku. Od Duchonky cez Trnavú Horu, Tále, Bobrovec, Čertov, kaštieľ Antonstál až po Palárikovo. Pre mnohé z detí, ktorých rodičia by si inak letný tábor pre zhoršenú sociálnu situáciu nemohli dovoliť, to bol ich prvý letný tábor v živote.

„Našla som si tu kamarátov a rodičia mi zatiaľ nechýbajú.“ „Je tu veľká sranda, máme dobrú partiu, je tu veľa mojich kamošov. S vojakmi je sranda, ale keď treba, vedia byť aj prísni. Napríklad včera nás učili povely.“ „Dobre nám tu varia, vojaci nám bodujú izby. Zatiaľ v pohode úplne všetko, za mňa desať z desať. Je od nich pekné, že sa na nás prišli pozrieť a niečo nás naučiť.“ To je len niekoľko z replík usmiatej deti, účastníčky Misie Delta.

A aký bol rozbeh a realizácia tejto myšlienky, ktorá síce vznikla už na jeseň 2024, ale s konkrétnou realizáciou zázemia Misie Delta sa začalo po nevyhnutných prípravách v šibeničnom termíne až na jar tohto roka? Odpovedá nám vedúca oddelenia podporných programov sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Zuzana Bobová:

Odkiaľ sa vzala inšpirácia uskutočniť tento projekt?

S prvotnou myšlienkou realizácie letných detských táborov oslovil našu sekciu priamo minister obrany SR. Nasledujúca inšpirácia bola kombináciou viacerých zdrojov. Vychádzala zo skúseností z organizovania podobných aktivít pre deti v gescii MO SR, pozitívnej prezentácie ozbrojených síl na verejnosti, ukážok práce profesionálnych vojakov širokej verejnosti, ale aj potreby pripraviť mladú generáciu na výzvy dnešného sveta. Mnohí z nás, ktorí detské tábory pripravujú, vyrastali v časoch, keď bolo bežné tráviť leto v prírode, učiť sa základom turistiky, táborníctva a hlavne spolupráci a tímovosti. Postupne sa k týmto zážitkom pridala myšlienka, že by deti mohli získať aj praktické zručnosti z oblastí, ktoré sa v školách prehliadajú, ako je základná branná príprava, disciplína, obrana štátu, prežitie v náročných podmienkach, prvá pomoc. Ďalším impulzom bola zmena životného štýlu

Táboroví veteráni

Ak by sme si položili otázku, kto v našom rezorte ťahá ako animátor či organizátor detské tábory najdlhšie, iste k nim bude patriť vojenský duchovný kapitán Ján Čupalka. Už sedemnásť rokov bol toto leto vo vedení tábora katolíckej duchovnej služby, ktorý máva v priestoroch vojenskej zotavovne Smrekovica tri desaťdňové turnusy vždy po štyri desiatky detí od 7 do 16 rokov. Táborovým veteránom je nepochybne aj vojenský duchovný major Slavko Ganaj, ktorý to s ním tento rok ťahal na Smrekovici už trinásťte leto. Zhodnotil: „Zaujímam o náš tábor je obrovský, vždy prevyšuje kapacitné

možnosti. Je skvelé, že niekdajší „táborníci“ sa vo vyššom veku radi vracajú medzi nás ako animátori. No nielen to. Aj z iniciatívy nášho vojenského biskupa Františka Rábeka ordinariát ozbrojených síl a zborov pripravuje na

budúcu sezónu už aj premiérový letný tábor pre mladých nad 16 rokov.“

Medzi „táborových veteránov“ patrí aj administratívna pracovníčka z 91. ženijného pluku Sereď Anežka Lehocká. Pred jedenástimi rokmi začínala ako inštruktorka a desať rokov týždňový tábor v útvare vedie. „Tradíciu rozbehla naša vtedajšia psychologička, ale keď tábor už na druhý rok nemal kto organizovať, chytila som sa toho ja. Bolo by mi ľúto, keby táto krásna tradícia nepokračovala.“ V dennom tábore mávajú po 60 detí. „Posledné dva roky sme vyskúšali so staršími deťmi aj jednu noc prespať v útvare vo vojenskom stane. Spánku predchádzal tiež nočný pochod a táto takzvaná

detí, nakoľko čoraz viac času trávajú doma pred obrazovkami a menej sa pohybujú v reálnom svete. Chceli sme im ponúknuť prostredie, kde si vytvoria priateľstvá, získajú fyzickú kondíciu a pritom sa naučia niečo, čo má skutočný praktický význam.

Aké organizácie sa podieľali na zabezpečení Misie Delta?

Projekt letných detských táborov Misia Delta organizuje Ministerstvo obrany SR v spolupráci s Ozbrojenými silami SR a Akadémiou ozbrojených síl. Profesionálni vojaci spolu s mladými kadetmi zabezpečujú branno-športový program, prostredníctvom ktorého sa realizuje hlavná myšlienka organizátorov. Logistickú podporu nám poskytuje vysúťažená spoločnosť, ktorá je na trhu už viac ako 20 rokov a na tento projekt nám profesionálne zabezpečuje najmä ubytovanie

a stravovacie služby. V záujme dodržania spravodlivého a transparentného výberu uchádzačov o pobyt sme sa s dôverou obrátili na našich zmluvných partnerov, ktorými sú Združenie miest a obcí Slovenska a Únia miest. Tí nám z veľkej časti pomohli nájsť vhodných záujemcov a taktiež zabezpečili prepravu detí do jednotlivých lokalít.

Aký je cieľ projektu?

Hlavným cieľom detského tábora je podporiť zdravý a aktívny životný štýl detí a mládeže. Ústrednou myšlienkou je rozvíjať u detí praktické schopnosti, sebadôveru a tímového ducha, a to prostredníctvom zážitkových aktivít, ktoré spájajú dobrodružstvo, vzdelávanie a zábavu. Brannú prípravu v tomto prípade vnímame ako spôsob naučiť deti disciplíne, vytrvalos-

noc hrôzy, respektíve odvahy, sa nám veľmi osvedčila.“ Ranné rozcvičky, poradovka, strelecká príprava sebaobrana, rôzne ukážky techniky, potápači vo Váhu. Raz prídu sokoliari, inokedy hasiči alebo vojenská polícia – a tento rok pristál aj vrtuľník. „Spolu s inštruktormi je nás pri organizácii tábora desať. Pomáhajú nám aj dvaja vojenský zdravotníci, k dispozícii je i sanitné vozidlo. Našťastie, nič vážne sa nám ešte nikdy nestalo. Ale to, čo sa stalo, je podpora vedenia útvaru, poďakovania rodičov a úsmevy detí. Tie vidíme v tábore vždy po roku ako vyrástli a opäť sa k nám natešené do tábora vracajú. Vráťane mojich dvoch dcér. A to je radosť! Preto to robíme a kým sa dá aj robiť budeme.“

Patrik Herman: Skoro ma prevrátilo!

„Skoro ma prevrátilo na stoličke, keď mi začiatkom tohto roka na ministerstve obrany povedali, že v lete plánujú odrekreovať 2 300 detí zo sociálne slabších rodín,“ povedal nám známy televízny moderátor Patrik Herman, ktorý letné tábory pre takéto deti organizoval dlhých 22 rokov. Dodal: „Čakal som, že ideme chystať tábor pre 150 dievčat a chlapcov, takže to, čo sa rezortu obrany podarilo, je až neuveriteľné!“

ti, plánovaniu a zodpovednosti za seba i ostatných. Veľký dôraz kladíme na survival – teda prežitie v prírode. Deti si osvoja zručnosti ako zakladanie ohňa, stavanie prístrešku, orientácia v teréne, získavanie a čistenie vody či základnú sebestačnosť v nečakaných situáciách. To všetko pod dohľadom skúsených inštruktorov a v bezpečnom prostredí. Zdravotná príprava je ďalšou kľúčovou časťou, ktorá účastníkov naučí poskytovať prvú pomoc, správne reagovať pri úrazoch a chrániť seba aj ostatných pri mimoriadnych udalostiach. Tým sa prelína aj téma civilnej ochrany, teda postupy pri prírodných katastrofách, požiaroch či iných krízových situáciách. Cieľom je, aby deti po skončení detského tábora odchádzali s pocitom, že zvládnu viac, než si mysleli. Aby vedeli, že ich schopnosti a poznatky môžu byť užitočné nielen im, ale aj ich rodine či komunite. Chceme, aby si so sebou odniesli krásne zážitky, celoživotné spomienky, nové priateľstvá a chuť vrátiť sa opäť.

však určite zachováme tradičný aspekt, ktorým je pobyt v prírode, fyzická námaha, tvorivé hry a reálny kontakt s vojakmi.

Po obsahovej stránke by sme sa chceli pokúsiť o rozšírenie aktivít o programy, ktoré deťom ukážu, ako zvládnuť krízové situácie, či už pôjde o extrémne počasie, výpadky energií alebo iné nepredvídateľné udalosti. Svet sa mení rýchlo a rodičia si uvedomujú, že deti potrebujú nielen vedomosti z učebníc, ale aj praktickú pripravenosť. Budúcnosť vidíme tiež v rozširovaní spolupráce so záchranármi, políciou, hasičmi či lesníkmi. To by deťom poskytlo ešte autentickejší pohľad na reálnu prácu tých, ktorí chránia životy a majetok. Ak sa podarí zachovať rovnováhu medzi tradíciou a inováciou, projekt táborov Misia Delta má pred sebou veľmi silnú a dlhú budúcnosť.

VÚSZ a HOREZZA

„Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia (VÚSZ) zabezpečoval v roku 2025 prostredníctvom spoločnosti HOREZZA, a. s. detskú rekreáciu spolu pre 440 detí profesionálnych vojakov, zamestnancov a výsluhových dôchodcov,“ sumarizovala kapitánka Michaela Šimonová, vedúca oddelenie ostatných činností VÚSZ. Detské rekreácie prebiehali v Hoteli Granit Tatranské Zruby – klimatické kúpele a Hoteli Granit Smrekovica v 10-dňových turnusoch v období od 1. júla 2025 do 29. augusta. Deťom počas celého pobytu zabezpečovali program skúsení animátori vo forme celodenných výletov, organizovania športových hier, súťaží a ďalších zaujímavých činností a aktivít. „Na programe sa podieľali aj zložky ministerstva obrany a Ozbrojených síl SR,“ uviedla kpt. M. Šimonová. Predviedli dynamické ukážky kynológie

Ako vidíte budúcnosť týchto detských táborov?

Vnímame ju optimisticky aj preto, že deti dnes vyrastajú primárne v digitálnom svete. Prostredníctvom takýchto detských táborov sa budeme snažiť presvedčiť ich, ako aj ich rodičov, že reálny pobyt či dokonca dobrodružstvo v prírode má hodnotu, ktorú žiadna hra ani sociálna sieť nenahradí. Práve detské tábory so zameraním na praktické zručnosti, spoluprácu a odolnosť majú potenciál získať si pozornosť, pretože ponúkajú niečo autentické a nezameniteľné. A ak nám to interné zdroje dovoľia, tak v budúcnosti by sme do sprievodného programu chceli integrovať viac moderných

technológií. Napríklad pri navigácii, zdravotnom monitoringu či simuláciách záchraných akcií. Zároveň

Patrik Herman bol jedným z tých, ktorí svojimi skúsenosťami a nadšením

pre vec prispeli k úspechu Misie Delta. Zapojil sa do školení animátorov, vy-

svetľoval vojakom medzi akými deťmi sa ocitnú, čo od nich môžu dievčatá a chlapci očakávať a ako si ich získať. Čo im hlavne odporúčal?

„Tábor pre deti často aj z ťažko skúšaných rodín, respektíve z chudobnejších pomerov, si vyžaduje špecifickú prípravu a prístup. Musíte byť pripravení aj na to, že sa stretnete s deťmi, ktoré sa ocitli v tábore po prvýkrát v živote – v úplne novom a neznámom prostredí. Medzi cudzími deťmi aj dospelákmi, po prvýkrát odlúčené od svojej rodiny, kamarátov, vecí – a to dokonca na viac dní... Detské obavy či smútok sú na mieste a deti môžu reagovať rôzne. Môžu trpieť nedostatkom oblečenia, základných hygienických potrieb, ná-

Vojenskej polície, sebaobrány, deti mali možnosť otestovať si špeciálne obleky RCHBO, hľadať cvičné míny alebo vyskúšať si prvú pomoc. Nepochybne zaujala aj čestná stráž a vojenská hudba. „Náš model detskej rekreácie sa už dlhodobo teší každý rok veľkej obľube, preto veríme, že tak ako po minulé roky, aj v roku 2026 sprostredkujeme deťom množstvo zážitkov a nových priateľstiev,“ už teraz plánuje kpt. M. Šimonová.

Skúška odvahy

Z desiatok táborov, ktoré sa konali v gescii jednotlivých veliteľstiev či útvarov, si predstavme napríklad ten s názvom Skúška odvahy. Organizuje ho Veliteľstvo vzdušných síl Zvolen spolu s 2. brigádou Vzdušných síl. Za projektom stoja popri iných najmä poručíčka Katarína Zatková, dekanke Veliteľstva Vzdušných síl OS SR a nadporučík Tomáš Kuník, kaplán Centra výcviku Lešť. „S tábormi mám dlhoročné skúsenosti, sám som začal ako

ich účastník. Na tom prvom, skautskom, som sa zúčastnil už v roku 1994,“ spomenul s úsmevom npor. T. Kuník. Tábor, ktoré organizoval alebo sa podieľal na ich organizácii, už počíta na desiatky. „Každý z nich bol či je originálny a tak to má byť, lebo práve táto originalita prináša neopakovateľné zážitky,“ povedal. Tohtoročnú Skúšku odvahy naplánovala por. Katarína Zatková naozaj dynamicky a zaujímavo. V priestoroch CV Lešť sa stretávali o 7:00, pričom menšia časť detí z VVzS Zvolen sa pridala trochu neskôr. Nasledovala rozcvička, raňajky, krátky duchovný program a potom rôzne aktivity podľa jednotlivých dní. „Končili sme tak, aby si naši kolegovia mohli deti brať domov, keď sa im skončila služba,“ konštatoval npor. T. Kuník. A jeho celkový dojem z detí a tábora? „Deti boli úžasné – ako malé špongie, ktoré nasávali všetko, čo sme im ponúkli. Od okna do vojenského sveta až po výlet na hrad Slovenská Ľupča či cestu v čase v Banskej Štiavnici. Deti boli zároveň veľmi

vykov, aj na to treba byť pripravený... Je to veľká výzva, no zároveň tiež motivácia pripraviť pre ne bohatý a zaujímavý program. Napríklad aj preto, aby zabudli na smutné chvíle z domova...

O to viac s nimi treba vedieť komunikovať, chápať ich a byť im ešte väčšou oporou a viac nablízku, ako to býva v bežných táboroch. Všetkým som hovoril, že je to nepochybne náročnejšie,

ale o to väčšiu vďačnosť môžu od detí očakávať... Pretože ak to animátori a vedúci zvládnu, tak to na tisíc percent má vždy podobný priebeh. Na začiatku deti možno aj plačú za domovom – a ak plačú na konci, tak len preto, lebo sa ešte nechcú rozlúčiť... (úsmev)“

Ešte pri organizovaní „svojich“ letných charitatívnych táborov Patrik Herman veľakrát spolupracoval aj s vojakmi. „Aj preto som veľmi rád, že tento typ táborov, ktoré sú moja srdcovka, našiel pokračovanie v projekte ministerstva obrany,“ teší sa.

A aký vidí potenciál Misie Delta do budúcnosti? „Podľa mňa je geniálne, že sa našla forma splňajúca predstavy a ciele, ktoré pri formovaní mladých

vďačné, a my sme mali radosť z toho, ako sa tešili úplne zo všetkého. Iste, bola za tým aj zodpovedná príprava a značné nasadenie aj nás, dospelých, ale stálo to za to a ešte raz vďaka všetkým veliteľom za ústretovosť a kolegom za spoluprácu.“

Po celom Slovensku

Dnes už tradičný Bigoš, ktorý usporadúvajú v nitrianskom 12. mechanizovanom prápore formou denného tábora sa tento rok niesol v znamení pohybu, zručnosti a poznávania a bol spojený aj s pastoračnou aktivitou. Program zostavili tak, aby účastníkom poskytol nielen zážitky, ale aj pevné hodnoty, disciplínu, spoluprácu, odvahu a zodpovednosť. Obohatením boli lekcie anglického jazyka, ktoré viedli lektori Jazykového inštitútu OS SR.

Major Peter Dragijský, štábný kaplán 1. mechanizovanej brigády Topolčany hovorí: „Na začiatku každého dňa sme približne o 7:00 mávali obvyklý nástup, pozdrav vlajke, pri ktorom som deťom napríklad vysvetlil symboliku jednotlivých farieb a ich význam, nasledovala rozsvička. Musím povedať, že deti boli nielen športovo nadané, ale veľmi šikovné boli napríklad aj pri pečení pizza koláčikov.“

Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši otvorila brány takmer štyridsiatim rozosmiatym deťom. Vojenský duchovní podplukovník Tomáš Huďa s majorom Ľubomírom Kordošom a kadetmi pre nich zorganizovali týždňový denný biblický tábor. Akadémia pre 56 detí pripravila aj týždennú Detskú univerzitu. V rámci nej sa školáci napríklad oboznámili so systémom práce radarov či s históriou Kelto

na Liptove. Pomocou GPS súradníc hľadali geokešky a mali aj výlet do baníckeho múzea vo Vyšnej Boci. Témou

Tému pripravili: Pavol Vítko a Michal Mariani
Foto: Jakub Neubauer,
MO SR, OS SR

sledujú naše ozbrojené sily, a zároveň sa pomáha deťom. Celé to dáva hlboký zmysel. Nenásilnou formou sa deťom predstavuje služba a práca vojakov, naučia sa veľa užitočných vecí do života. Ved' aj ja som sa už ako päťdesiatnik od vojakov napríklad naučil, ako si posvietiť na cestu s tuniakovou konzervou,“ zasmial sa a pokračoval: „Zároveň majú deti odдых, nie raz uniknú pred smútkom či nedostatkom, získajú nových kamarátov, plus zážitky na celý život.“ Keď si sám položil otázku, či takýto týždeň s vojakmi privedie niektoré deti v dospelosti do služby armáde, vzápätí si na ňu aj odpovedal: „Možno áno, možno nie. No tento pobyt vojakov

v očiach detí minimálne veľmi poľudští, lebo z ich strany zažijú priateľstvo, úsmev a oporu. Budem sa preto veľmi tešiť, ak sa z tohto pilotného projektu

stane niečo tradičné. Tak, aby sa ďalšie stovky a tisícky detí mohli tešiť, že ďalšie leto prežijú v úžasnom tábore so skvelými animátormi a vojakmi.“

dievčat a chlapcov tábore vo Zvolene bola aj vojenská autoškola a spoznávanie dopravných značiek

A napríklad v Trebišove? Posledný prázdninový týždeň malo denný tábor pol stovky detí v 14. tankovom prápore. Okrem detských hier ich čakala ukážka boja zblízka, rozoberania a zostavenia osobne zbrane, ako aj moderných tankov LEOPARD 2A4.

V priestoroch Duklianskych kasární v Bratislave sa uskutočnil denný detský tábor ekumenickej pastoračnej služby OS SR v gescii plukovníka Viktora Saba. Deti čakali workshopy, zába

Generálne vyhodnotenie detského leta

Počas letných prázdnin prežilo v réžii rezortu obrany aj vďaka Misii delta táborové leto približne dvojnásobne viac detí ako v minulosti.

„Som presvedčený, že deťom sme tento rok prostredníctvom našich letných táborov spestrili ich prázdniny, naučili sa veľa zaujímavých vecí, našli si nových kamarátov a odniesli si pekne zážitky, na ktoré budú ešte dlho spomínať. Verím, že aj budúci rok si mnohé z nich rady si zopakujú toto krásne letné dobrodružstvo, a to aj s tými, ktorí prídu po prvý raz,“ zhodnotil Martin Rímeš, generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR. Zároveň avizoval: „Určite v týchto aktivitách pokračujeme a tešíme sa.“

Z civilného športového ultraľahkého lietadla Shark 600 sa stal bojový Shark U1

Žralok zo slovenského mora

Podobne ako v iných konfliktoch, aj na Ukrajine musia obranné sily improvizovať. Pre hrozbu dronových útokov, ktoré predstavujú jednu z najväčších výziev akým ukrajinská protivzdušná obrana čelí, sa improvizácia týka aj letectva. Situáciu využila aj československá spoločnosť Shark.Aero, spol. s r. o, ktorá s lietadlom vyrábaným v Senici prispieva k protivzdušnej obrane Ukrajiny.

Využitie civilných lietadiel pre vojenské účely nie je v histórii žiadnou novinkou. Už počas druhej svetovej vojny sa niektoré cvičné lietadlá používali aj ako improvizované bombardéry. Vo Vietname ako pozorovacie a ľahké bojové lietadlá v americkom letectve použili pôvodne cvičné Cessny Skymaster. Počas vojny v Juhoslávii zasa chorvátske jednotky pre nedostatok lietadiel používali ako improvizované bombardéry dvojplášňiky Antonov An-2. Vojna na Ukrajine ukazuje, že éra militarizovaných civilných lietadiel sa ešte neskončila.

Z civilných bojové

Kvôli nedostatku zbraní, ktoré by mohla Ukrajina použiť na ciele v ruskom území ďaleko od ukrajinských hraníc, sa rozhodlo o netradičnom použití civilných A-22. Tieto ľahké lietadlá, ktorých vývoj a výroba prebiehala už od 90. rokov v ukrajinskej spoločnosti Aeroprakt, sa na Ukrajine nachá-

dzajú vo veľkom množstve. Ich ľahká a lacná výroba a údržba boli jedným z kľúčových dôvodov, prečo sa ukrajinské velenie rozhodlo použiť ich ako náhradu za chýbajúci typ zbrane s dlhým doletom. Rádiovo ovládané A-22 s približne 90 kg výbušnín, zbavené zbytočných komponentov ako sedadlá, fungovali ako bojové bezpilotné lietadlá UCAV s doletom približne 1 500 kilometrov. V apríli 2024 boli dve A-22 diaľkovo navádzané na výrobnú halu dronov série Šahid v Tatársku a rafinériu v Nižnekamsku. Pri lete nízko nad úrovňou zeme boli pre radarovú obranu len ťažko zachytiteľné, pri vizuálnom kontakte vyzerajú ako bežné komerčné lietadlo. Takto vyzbrojené civilné lietadlo je tiež lacnejšie než riadená strela. Kým cena A-22 sa pohybuje okolo 90-tisíc dolárov, cena striel Neptun či Storm Shadow (ktoré môže ukrajinská armáda použiť na ciele v Rusku) sa šplhá až na tri milióny. Na rozdiel od riadených striel je však malé lietadlo výrazne pomalšie, dosahuje rýchlosť len približne 150 km/h.

Vyzbrojený brokovnicou

Masívne používanie dronov oboma stranami ukázalo absenciu dostatočného množstva protidronových prostriedkov v ukrajinskej aj v ruskej armáde. Obe strany začali na ničenie ľahkých dronov používať cvičné dvojmotorové lietadlá Jak-52 sovietskej konštrukcie, ktoré sa stále používajú vo veľkom množstve v oboch krajinách. Po nájdení dronu pilot lietadla krúži okolo neho, kým strelec vyzbrojený brokovnicou, útočnou puškou či samopalom na dron vystrelí. V prípade, ak sa dron nachádza blízko lietadla, je zásah presný a dron je zničený lacnejšie a efektívnejšie, než s použitím pozemných prostriedkov. V máji tohto roku predstavilo Rusko vylepšenú verziu „protidronového“ Jak-52B2, vybavenú elektrooptickým zameriavacím systémom PEGRAM S400 a brokovnicou (keďže lietadlo má byť používané na ochranu objektov civilných používateľov a nie armádou). Lietadlo však zrejme ešte nebolo nasadené v boji.

Živí sa dronmi

Zatiaľ čo použitie Jaku-52 v boji proti dronom bolo improvizáciou, československá spoločnosť Shark.Aero prišla s vopred premysleným riešením, ako militarizovať civilné lietadlo kategórie ultralight na použitie pre boj proti dronom. Lietadlo Shark U1 (Žralok) v konfigurácii pre elektronický boj proti dronom predstavili na parížskom aerosalóne len tento rok. Shark U1, vyrábaný v Senici, pochádza z civilnej verzie Shark 600. Podľa hovorcu spoločnosti Shark.Aero sa spoločnosť rozhodla „vytvoriť systém zameraný na elektronický boj na Ukrajine. Jednoducho sme ho vybavili anténou na detekciu a sledovanie dronových hrozieb.“ Rodina lietadiel Shark absolvovala prvý let v roku 2009. Verzia pre elektronický boj predstavuje prvý militarizovaný Shark vôbec.

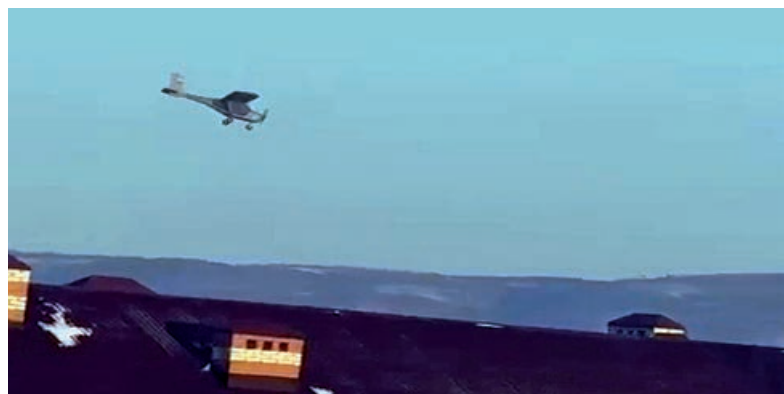
Dvojmiestny Shark U1 je vybavený zariadeniami určenými na elektronický boj. Hlavnými komponentmi výbavy sú rušič-

Systémy pre elektronický boj. Vďaka nim sa z civilného Shark 600 stal Shark U1

Ruská protidronová verzia Jak-52B2. Lietadlo je vybavené brokovnicou pod krídlom a zameriavacím systémom PEGRAM S400. Určené má byť pre súkromné spoločnosti

Pôvodne civilné lietadlo A-22, ovládané diaľkovo a naložené výbušninami, sa ukázalo ako efektívna improvizovaná zbraň a dočasná náhrada za zbrane dlhého doletu, ktorá Ukrajina vo výzbroji nemá. Video pochádza z útoku v čečenskom meste Groznyj

Záber z ruského dronu ZALA predtým, ako ho strelec na zadnom sedadle ukrajinského Jaku-52 zostrelí

ky. Prvé typy sú na potláčanie signálov, určených na lokalizáciu a navádzanie dronu podľa danej trasy. Druhý typ rušičiek potláča signál medzi operátorom a dronom v ovládaní dronu. Všetky systémy sú pre rozloženie hmotnosti zavesené pod krídlami, čo zamedzuje negatívnemu ovplyvneniu letových vlastností. Aj keď vybavenie samotné dron neničí, schopnosť rušenia signálu zapríčiniť, že operátor nedokáže dron stabilne navádzať a pilotovať, čo môže zapríčiniť následnú haváriu dronu. Podľa dostupných informácií dokáže Shark U1 s takýmto vybavením rušiť signály dronov v okruhu približne štyroch kilometrov. Na rozdiel od Jaku-52, kde musí strelec mať priamy a blízky vizuálny kontakt s nepriateľským dronom, nemusí pilot Shark U1 dron priamo vidieť. Pomocou smerovej antény s frekvenčným pásmom medzi 400 – 6 000 MHz či laserom s dosahom až 15 km dokáže lietadlo aktívne skenovať oblohu. Vo vzduchu Shark U1 vydrží takmer dvanásť hodín.

Narástli mu zuby

Malé drony ako šahid síce používajú aj inerciálny navigačný systém, ktorý by mal rušeniu odolať v prípade výpadku signálu – ten je však citlivý na tvorenie odchýlok. Behom polhodinového rušenia môže odchýlka narásť až na 20 kilometrov od plánovanej trasy. Malé lacné drony schopnosť prepočítať trasu na pôvodné hodnoty nemajú. Proti väčším dronom je elektronické rušenie, ktorým Shark U1 disponuje, menej efektívne.

Z pohľadu Slovenska Shark U1 prináša prelom, keďže sa jedná o jeden z hŕstky ultraľahkých lietadiel v súčasnosti, vyvinutých a používaných na elektronický boj. Slovenská republika sa vďaka spoločnosti Shark.Aero stala výrobcom leteckej vojenskej techniky. Nasadenie týchto lietadiel na Ukrajine ukáže, ako sa dokážu aj relatívne malé spoločnosti zamerané na výrobu lietadiel kategórie ultralight presadiť na obrannom poli.

Jaroslav Cabuk

Foto: Shark.Aero, Zbrojní syly Ukrajiny

Rumunsko pripravuje obmenu

Ministerstvo obrany Rumunska začalo konzultácie s cieľom obmeniť zastaranú flotilu pásových bojových vozidiel typu MLI-84 (na obrázku). Až 246 nových vozidiel plánuje Rumunsko kúpiť v piatich konfiguráciách: bojové vozidlo s 30 mm kanónom, veliteľské vozidlo, že-

nijné vozidlo, zdravotnícke vozidlo a samohybný mínomet kalibru 120 mm. Rumunské ministerstvo obrany uviedlo, že program obmeny bude krajinu stáť približne 2,5 miliardy EUR. Medzi favoritov tendra patria KF41 Lynx, ASCOD 2, AS21 či CV90.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: Airbus, Embraer, Iveco, L3Harris Technologies, Rumunské pozemné sily, US Air Force

Embraer v Litve

Savizovanou litovskou akvizíciou troch lietadiel C390 Millennium (foto) brazílskeho výrobcu Embraer oznámila brazílska strana ambíciu vytvoriť v pobaltskej krajine lokálny hub zameraný na údržbu, opravy či technologický rozvoj lietadiel brazílskej spoločnosti, predovšetkým C390. Spolupráca by ešte zintenzívnila prítomnosť Embraera v Európe, ktorá sa už dnes podieľa na výrobe transportných lietadiel C390 približne štyridsiatimi percentami. Popri Litve lietadlá C390 objednalo aj Česko, Maďarsko, Rakúsko, Švédsko, Portugalsko a Holandsko.

Turecku schválili Typhoon

Po dvoch rokoch tureckého úsilia o objednávku bojových lietadiel EF2000 Typhoon podpísala Ankara a Londýn memorandum o porozumení, ktoré predchádza novej budúcej objednávke až 40 lietadiel tohto typu. Turecké úsilia o kúpu lietadiel Typhoon brzdilo Nemecko, ktoré nebolo ochotné povoliť vývoz moderných bojových lietadiel do Turecka. Konečné uvoľnenie predaja je zrejme motivované hrozbou úplného útlmu výroby Typhoonov pre nedostatok zákaziek.

Španielsko uprednostní Európu

Ministerstvo obrany Španielskeho kráľovstva v rámci programu modernizácie stíhacieho letectva vylúčilo z užšej skupiny favoritov americkú stranu, ktorá ponúkala lietadlá F-35 Lightning II. Svoj krok odôvodnilo snahou podporiť predovšetkým európsky obranný priemysel. Ten je v programe obmeny stíhacieho letectva zastúpený lietadlami EF2000 Typhoon a programom budúceho európskeho bojového lietadla FCAS (Future Combat Air System – na obrázku). Obe ponuky sú výsledkami medzinárodnej spolupráce v rámci Európy.

Prvý zahraničný zákazník pre Compass Call

Taliansko uzavrelo kontrakt s americkou firmou L3Harris o dodanie dvoch lietadiel EA-37B Compass Call, určených pre elektronický boj. Nákup v hodnote 300 miliónov dolárov predstavuje prvú úspešnú exportnú objednávku

tohto typu lietadla. Lietadlá Compass Call slúžia na narušanie komunikácie nepriateľa či potlačanie jeho protivzdušnej obrany. Do výzbroje amerického letectva boli zavedené len v auguste minulého roku.

Nová tanková munícia

V úsilí umožniť tankom viesť nepriamu palebnú podporu a plniť tak čiastočne funkciu delostrelectva, ako sa to osvedčilo aj na ukrajinských bojiskách, vyvinula talianska spoločnosť Leonardo nový typ tankovej 120 mm munície Vulcano. Prvé verzie novej munície majú laserové navádzanie, pričom cieľ (napr. nepriateľské postavenie v zázemí) im môže určiť dron. Tento nový typ munície so zlepšeným kanónom a tým aj novými spôsobilosťami by mali získať budúce talianske tanky Ariete C2 či KF51.

Prvá drakárka

Kapitánka Katarína Šulajová so svojim L-410 Turbolet, 2025

„Skúšobná komisia sa ma snažila odradiť, aby som sa ako žena o vysokoškolské štúdium leteckého inžinierstva uchádzala. Dnes som šťastná, že som to ironizovanie zvládla,“ spomína kapitánka Katarína Šulajová.

Špecializáciu zameranú na prevádzku a údržbu leteckých motorov a drakov, čiže trupov a krídel, na bývalej Vysokej vojenskej leteckej škole v Košiciach absolvovala ako prvá žena. Zároveň ako jediná. Bolo to v roku 2005. Doteraz slúži v pozícii vedúci starší inžinier v 46. krídle Kuchyňa.

Veľmi prísny bradatý dôstojník sa jej napríklad na prijímačkách pýtal, ako by taká maličká vymenila na lietadle koleso. Odpovedala mu položartom, že snáď by boli k dispozícii zdviháky. Potom sa jej spýtovali či by v boji na bodáky pichla nepriateľa do srdca alebo do žalúdka. Aj ako by preživala, keby ňou pripravené lietadlo zbombardovalo nejakú školu... „Skrátka, chceli ma vyviešť z miery.“ No v skutočnosti, keďže sa na tento odbor hlásila ako prvá žena, bola do istej miery zaskočená prijímacia komisia.

„Nakoniec som sa po osobnom pohovore zdvihla zo stoličky a povedala, že ak teda majú lepších, nech ich zoberú – a zatvorila som dvere zvonka.“ Mala pritom na výber. Zo štyroch vysokých škôl ju zobrali na tri. No keď prišlo „áno“ aj z Košíc, tak hodila spomenuté ironizovanie za hlavu a nezaváhala. „Drakárov a motorárov nás prijali spolu šesťnásť, okrem mňa všetko chlapcov,“ vyratúva. Náročné štúdium skončili ôsmi.

Hangár ako druhý domov

Vyrastala v Brezníčke pri Poltári bez akéhokoľvek vojenského pozadia. „No už v škôlke som tvrdila, že budem vojačka alebo letuška.“ Išla jej matematika a fyzika, psychotesty a telesná tiež bez problémov. „Vojenská škola bola vlastne prvá vec v živote, kedy som išla mimo želaní mojej mamky, hoci otec, dedko aj ostatní muži z rodiny ju upokojovali, že to zvládnem. No i tak – keď mi aj mamka s odstupom času povedala, že je na mňa hrdá, bola som veľmi šťastná.“

„To si päť rokov študovala na to, aby si skončila v kuchyni?“ so začudovaním sa spýtala starká, keď jej mladá poručička Šulajová hovorila o tom, kam nastúpi na prvú pozíciu. Bol so sice žart, ale už od tretieho ročníka vedeli, že chcú pracovať a žiť na Záhorí. S vtedy priateľom a dodnes životným partnerom Jurajom Jančovičom, dnes podplukovníkom, ktorý pôsobí na ministerstve obrany.

„No vtedy kvôli meškajúcemu vlaku sme nestihli autobus. Hneď prvý deň na základni sme boli „zdžubaní“ za neskorý príchod. Ale keď ma náš súčasný hlavný inžinier podplukovník Tibor Fehér ešte vystrašenú odviezol do hangáru, to napätie postupne opadlo. Spolu s kancelárskym zázemím sa stal mojim druhým domovom. Mám to tu veľmi rada.“

V pozícii technologičky technickej letky opráv a predpísaných prác sa postupne oboznámila s tvorbou a systémom protokolov predpísaných prác. Pritom dokumentácia na lietadlá Antonov bola ešte v ruštine. „Každé lietadlo má svoj manuál. Z neho vyplýva kedy a aké práce na ňom môžeme robiť ešte na letisku, ktoré zvládnu letecké opravovne a aké už musí zabezpečiť výrobca.“

Výkon práce mala v jednej z letiskových kancelárií. „Keď sa dalo, každú možnú chvíľu som chodila za chlapcami do hangáru, ktorí robili priamo na údržbe a opravách.“ Nebavilo ju totiž sedieť iba za počítačom. „Čo teraz robíš? Môžem ti pomáhať? Ukážeš mi, ako na to?“, pýtala sa skúsených leteckých technikov, keď sa z dôstojníckej uniformy prezliekla do montérkovej kombinézy.

„Keď veľmi milí a erudovaní kolegovia nastavovali riadenie, riešili motory alebo ich aj čistili, vyhrala som sa s každou súčiastkou.“ A ak by si niekto kládol otázku, čo ju ťahalo aj k činnosti, pri ktorej sa, ako inak, aj riadne zaolejovala, odpoveď je jednoduchá. „Moja práca ma veľmi baví a od kolegov som sa veľmi veľa naučila,“ zdôrazní – a spomenie napríklad Norberta Čubu, Richarda Martiniača či Róberta Chorvatoviča.

Radost' z riešení

Nebolo a nie je všetko také jednoduché, ako by sa mohlo zdať. Už len to, ako sa

v prípade potreby postarať o syna (17) či dcéru (8), keď príde od nadriadeného rozkaz – a starí rodičia sú tak ďaleko.

„Musím tiež povedať, že práve narodenie dcérky ma zachránilo pred vyhodením. Už vtedy toho bolo v práci tak veľa, že až. Tie tri roky mi mimoriadne pomohli. Opäť som sa tešila na základňu,“ priznáva kpt. Katarína Šulajová. No keď sa vrátila z rodičovskej dovolenky, nápor súvisiaci s covidom a potom s ruskou agresiou proti Ukrajine a prísľušnými pohotovosťami či službami bol o to väčší...

„Nový typ lietadla to nie je ako auto, že zasuním kľúčiky a idem. Treba vybudovať zázemie a všetkých okolo neho vyškoliť. To nebýva jednoduché,“ vysvetľí s tým, že popri dopravných lietadlách L-410 Turbolet by čoskoro mohla organizovať práce či priamo robiť aj na Spartanoch. „Dokončujem si praktickú časť školení. Väčšinou sa však nazbiera toľko iných úloh, že mi na to chýba čas...“

A kedy má zo svojej práce najväčšiu radosť? „Keď niečo komplikované vyriešime. Keď odstránime chybu a napriek komplikáciám lietadlo uschopníme,“ usmeje sa. Na ilustráciu spomenie vlaňajší problém s vrtulou v Bukurešti. „Bola nedela, ešte v ten deň nás naložili do Spartanu. Brali sme náhradnú vrtuľu, žeriav, náradie, batožinu, dokumentáciu a o druhej v noci sme vystu-

Košická katedra drakárov a motorárov, 2005

povali do riadneho rumunského lejaku. Našťastie, kolegovia Rumuni nám veľmi pomohli, po štyroch hodinách sme začali s opravou a lietadlo sme dostali späť na Slovensko. V takýchto chvíľach sa teším zo svojej vojenskej služby, ako aj z kolegiality a profesionality všetkých zainteresovaných z našej základne.“

Odovzdať skúsenosti

A čo v ozbrojených silách rada nemá? „Ak by sa vyskytli vojačky, ktoré zneužívajú svoje postavenie žien na to, aby nechávali za seba robiť iných. To isté sa týka mužov, ak by nevedeli prevziať zodpovednosť a utekali pred svojimi úlohami.“

Lietá rada? „Práve preto, že je toho tak veľa, keď môže niekto počas prípravy stroja na vzlietnutie urobiť chybu, stále mám rešpekt. Lietam, no najradšej na lietadlách, ktoré si na našom letisku sami pripravíme na let.“

Relax? „Napríklad posilňovne rada nemám, je tam na mňa príliš veľa ľudí. Hlavu si prečistím najmä pri behu. Tiež je to záhrada. Bývame pod Karpatmi, je veľmi príjemné sa prejsť po lese, s rodinou máme turistiku veľmi radi.“

A čo by ešte si vo svojej profesionálnej kariére želala? „Keď som začínala, inžinierska skupina bola naplnená. Momentálne to nie je ružové...“ Dodá, že by si veľmi rada vybrala bez výčítiek svedomia dovolenku, išla v prípade potreby na OČR. „Robíme, čo môžeme, ale nie je to jednoduché. O to viac, že už aj ja mám nárok na výsluhový dôchodok. Bola by som šťastná, keby som ešte predtým, ako odídem, mohla odovzdať svoje skúsenosti mladým dôstojníkom, leteckým inžinierom. Na Technickej univerzite Košice študujú naši kadeti, verím, že mladí leteckí inžinieri prídu aj Kuchyne.“

A či budú medzi nimi aj ženy? „To neviem, ale rada im budem rovnako.“

Úspešný príbeh

A aké hodnotenie svojej podriadenej vystavil veliteľ Vzdušných síl OS SR plukovník gšt. Adolf Daubner?

„Pani kapitánku poznám od jej príchodu ku Samostatnej dopravnej letke Kuchyňa (dnes 46. krídlo) v roku 2004 a tak môžem povedať, že od prvých momentov jej práce na leteckej technike rozptýlila obavy mužských kolegov, ktorých veľakrát prevýšila vo veliteľskej, ale hlavne v odbornej oblasti. Počas kariéry leteckého technika sa postupne sústredila na oblasť leteckých motorov, úspešne absolvovala aj náročné špeciálne kurzy. V súčasnosti ako vedúci starší inžinier pre oblasť drak – motor je v 46. krídle garantom tejto odbornosti. Aj preto, že vzdušné sily dlhodobo zápasia s nedostatkom technického personálu, pani Katarína môže svojim úspešným príbehom motivovať potenciálnych záujemcov o prácu v našej inžiniersko-leteckej službe.“

Pavol Vitko • Foto: autor a archív KŠ

Kontrola v chvostovej časti lietadla, 2025

V súčasnosti študuje na Leteckej fakulte Technickej univerzity Košice 75 kadetov Akadémie ozbrojených síl. Budúcich vojenských pilotov z nich je 38, riadenie letovej prevádzky študujú dve desiatky a leteckú a kozmickú techniku sedemnásť. Žien študuje trinásť. Letecká inžinierka – technička v špecializácii drak-motor by mala byť jedna druháčka a jedna prváčka. Dve prváčky techničky sa špecializujú na avionické systémy. Držme im palce aj preto, lebo od roku 2016, odkedy naši leteckí kadeti študujú v Košiciach, na TUKE nepromovala ani jedna technička.

Pamätník v Starej Turej

V parku na ulici M. R. Štefánika v Starej Turej pri príležitosti 145. výročia narodenia M. R. Štefánika mesto, Klub Spoločnosti M. R. Štefánika a Dom kultúry Javorina slávnostne odhalili pamätník generála Štefánika.

Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generála Daniela Zmeka. Slávnostný ráz zdôraznili Čestná stráž a Vojenská hudba Ozbrojených síl. Duchovným slovom a modlitbami sa účastníkom slávnosti prihovorili štábný kaplán Vikariátu Ordinariátu OS SR poručík Dávid Šturák a dekan Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ SR kapitán Ondrej Rišiaň.

Prvý pilot – inštruktor

Na leteckú základňu Sliach sa vrátil príslušník 81. krídla, ktorý absolvoval výcvik pilotov na novú leteckú techniku. Do elitnej skupiny pilotov bol zaradený v roku 2018. Po jazykovej príprave a úspešnom preskúšaní bol v roku 2019 vyslaný do Spojených štátov, kde absolvoval špecializovaný kurz v jazykovom centre v texaskom Lacklande. Pokračoval v leteckej základni v Columbase, Mississippi. Za rok nalietal na vrťulovom lietadle T-6A TEXAN II prvých 28 letových hodín a ďalších 83 už na prúdovom lietadle T-38C TALON.

Po úspešnom ukončení tejto fázy výcviku na leteckej základni Morris v arizonskom Tucsone začal teoretickú prípravu na lety s F-16 Block 30 Národnej Gardy. Absolvoval množstvo letových hodín na simulátore a v apríli 2021 konečne aj prvý skutočný let na F-16. Do dnešného dňa zvládol 550 letových hodín. Po ukončení základného výcviku pokračoval v zdokonaľovaní bojových schopností plnením rôznych úloh. Základnú formáciu tvorili lety vo dvojiciach. Po dosiahnutí 300 letových hodín absolvoval ako prvý výcvik na pozíciu vedúceho skupiny. Po jeho úspešnom zvládnutí pokračoval v cvičeniach v letoch vo štvorici a naučil sa tiež tankovanie za letu. Okrem útočných a obranných úloh sa venoval aj vyhľadávaniu a ničeniu pozemných cieľov. Po dosiahnutí 400 letových hodín absolvoval výcvik inštruktora. Keď na základňu Morris v arizonskom Tucsone dodali prvé slovenské lietadlá F-16 Block 70, lietal na nich ako prvý. Počas výcviku získal významné ocenenia vrátane titulu F-16 B-Course Distinguished Graduate a ocenenia F-16 B-Course Air to Ground TOP GUN. Výcvik ukončil v júli 2025 s celkovým náletom 675 hodín. Po návrate začal svoje skúsenosti odovzdávať kolegom z Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Text a foto: Ozbrojené sily SR

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

**CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ
PREHLIADKY**

FotoAtak 2025

Kategórie: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MIL 2025

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Užitočné umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok 12. september 2025

Mediálni partneri: **OBRANA**   osveta.mil.sk
personal.mil.sk

Príslušníci ozbrojených síl už tradične pomáhajú vojenským múzeám

Vojaci a múzejníci

V prvom polroku roka 2025 sa podarilo v oblasti odbornej ochrany zbierkového fondu VHM nadviazať na dlhodobú úspešnú spoluprácu medzi VHÚ – Vojenským historickým múzeom a Ozbrojenými silami SR.

V podmienkach piešťanského múzea sa technická pomoc OS SR niesla najmä v znamení odborného ošetrovania zbierkových predmetov a príprav exponátov do novej múzejnej haly H-4.

Piešťany

Príslušníci 53. práporu poľných služieb Hlohovec prispeli prácou v depozitároch, montážou regálov a pomocou pri ošetrovaní drobných zbierkových predmetov. Príslušníci 81. krídla Sliač pomohli s prezúvaním pneumatík na lietadlách MiG-29 a údržbou podvozkových nôh na vystavovanej leteckej technike. Odborníci z OS SR sa venovali aj prevozom zbierkových predmetov – pojazdného hlasného zariadenia Búrka II na podvozku UAZ 452, vozidlu UAZ 469 Bi a vozidla Aligator. Príslušníci 2. brigády vzdušných síl Zvolen a 81. krídla Sliač sa zároveň podieľali na prevozoch a montáži zbierkových rádiolokátorov PRV-11 a PRV-16. Príslušníci 81. krídla Sliač pomáhali aj pri prevoze a skompletizovaní meteorologického radaru MRL-5, a zároveň pri doplnení súčastí lietadla MiG-29 UBS, ktoré VHM nadobudlo v roku 2023. Príslušníci Oprávarenskeho práporu Martin asistovali pri sfunkčnení a ošetrovaní techniky počas presunov v rámci areálu múzea a de-

pozitárov. Príslušníci 11. brigády vzdušných síl tiež pomohli pri čiastočnej renovácii vzácneho Prevozného úkrytu PÚ-68, ktorý je pripravený na vystavenie v rámci stálej expozície, i pri sfunkčnení vozidla Maz 543. Vojaci z 53. prpsl Hlohovec zrenovovali v priebehu júla aj odminovacie zariadenie Božena – Locust a vozidlo BRDM-2rch.

Výrazne pomohli profesionálni vojaci z 11. brigády Vzdušných síl Nitra a 53. prpsl Hlohovec pri príprave areálu múzea na zabezpečenie celoštátnych osláv 80. výročia víťazstva nad fašizmom. Okrem toho profesionálni vojaci z rôznych útvarov (Kuchyňa, Zvolen, Hlohovec, Nemšová a Nitra) od marca 2025 zabezpečujú kosenie a výrez náletových drevín v rámci letiska a areálu vonkajších depozitárov.

Svidník

Odborní zamestnanci svidníckeho oddelenia VHM a príslušníci 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov, 22. prieskumného pluku Prešov, 67. roty podpory velenia Prešov, 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, 20. práporu logistiky Prešov, 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava, 54. raketometný oddiel Rožňava, 2. brigá-

dy vzdušných síl Zvolen a 51. krídla Prešov uskutočnili od polovice mája do konca júna osem spoločných pracovných brigád. Spolu s odbornými zamestnancami múzejného oddelenia Svidník ošetrili množstvo zbierkových predmetov. Mimoriadne prospešná bola pomoc príslušníkov 20. práporu logistiky Prešov pri čiastočnom presune exponátov ťažkej bojovej techniky v areáli vyhladkovej plošiny Nižný Komárnik pred opravou poškodených kamenných podstavcov. Vojaci urobili mnoho záhradníckych, údržbárskych a pomocných prác spojených s pravidelnou starostlivosťou a revitalizáciou rozsiahleho areálu Pamätníka a vojnového cintorína Sovietskej armády vo Svidníku, areálu budovy múzea aj v areáli Pamätníka a vojnového cintorína 1. československého armádneho zboru na Dukle, v areáli pomníka Milník „Volanie“, pomníka ženistov a pomníka na mieste tragickej smrti gen. Jaroslava Vedrala-Sázavského, ktoré sa nachádzajú v priestore Duklianskeho prismsy, ako aj na Pamätníku Tokajickej tragédie a Pamätnom mieste Tokajickej tragédie v Tokajiku.

Príslušníci ozbrojených síl zvládli všetky práce na vysokej odbornej úrovni, za čo im patrí poďakovanie.

Text a foto: Vojenský historický ústav

Ako vojenčili hajdúsi a kuruci

S protihabsburskými povstaniami v sedemnástom a na začiatku osemnásteho storočia sú bezprostredne spojené dva druhy bojovníkov, ktorí v povedomí širšej verejnosti rezonujú už len hmlisto. Sú to hajdúsi a kuruci.

Kuruckí jazdci útočia na cisárskych jazdcov

Hajdúsi (latinsky haidones) boli osobitnou vrstvou uhorského obyvateľstva, ktorá sa sformovala na konci stredoveku. Pôvodne to boli ozbrojení pastieri dobytky, ako aj utečenci či skupiny roľníkov z južných balkánskych území, ktorí ušli pred Osmanmi alebo stratili domov vo vojnách. K nim sa časom pridávali aj poddaní a občas aj potomkovia schudobnených zemanov.

Z pohoničov vojaci

Ako samostatná vrstva vystupovali už v 15. storočí v súvislosti s rozšírením chovu dobytky, keď sa živili jeho pohánaním na jarmoky či do cudzích krajov. Z toho pramení aj ich pomenovanie v maďarčine hajdú, hajdó, hajtó, v slovenskom preklade pohonič. V 16. storočí jestvovali dve hlavné skupiny hajdúchov. Kráľovskí hajdúsi slúžili za žold (dva zlaté mesačne) v pohraničných pevnostiach, a slobodní hajdúsi sa nechávali najímať na vojenské výpravy proti Osmanom. Keď nevykonávali vojenskú službu, žili z koristi a lúpeží, s vlastnými kapitánmi sa vo väčších či menších skupinách na čele potulovali po krajine a terorizovali okolie.

Hajdúsi netvorili vyhranené etnikum, boli osobitnou sociálno-profesijnou a právne vymedzenou spoločenskou vrstvou, ktorej hlavným poslaním v novoveku sa stalo vojenčenie. Preto sa slovenské pomenovanie hajdúch, hajdúsi zaužívalo aj na označenie ozbrojených zemepanských a stoličných drábov a sluhov.

V období protiosmanských vojen význam hajdúchov vzrástol. Slúžili ako

pešiáci a ľahkí jazdci. Boli vyzbrojení bojovou sekerou, čakanom (fokošom), neskoršie do ich výzbroje pribudla šablá, po čase aj strelné zbrane, najmä krátka hajdúska puška. Počas pätnásťročnej vojny (1593 – 1606) boli cisárskym veliteľmi vyzbrojení strelnými zbraňami, ktorých používanie si dobre osvojili.

Vďačný a štedrý Bočkaj

V čase prvého protihabsburského povstania Štefana Bočkaja v rokoch 1604 – 1606 hajdúsi tvorili rozhodujúcu silu jeho vojska a boli najradikálnejším krídlom tohto povstania. Sami sa považovali za osobitný víťuzský stav (maď. vitézi rend). Bočkaj v lete 1605 okrem iných druhov vojsk disponoval údajne 30-ti

sícovým hajdúskym vojskom. Natrvalo si hajdúchov získal, keď im udelil kolektívne zemianstvo a prideliť im pôdu. Hajdúsi boli sústredení predovšetkým v Sabolčskej stolici, kde obývali tamojšie okolie a šesť mestečiek.

Hajdúsi zohrávali dôležitú úlohu aj za povstania Gabriela Betlena v rokoch 1619 – 1626, no oporou tohto povstania bolo už aj Betlenovo kniežacie a dvorské vojsko naverbované z radov sedmohradských Sikulov. Na základe privilégií, potvrdených neskôr napríklad aj cisárom Rudolfom II. alebo Máriou Teréziou, mali hajdúsi vlastnú samosprávu na čele s gromom.

Prednosti a nedostatky

Ako vojaci sa hajdúsi vyznačovali odvahou, no aj nedisciplinovanosťou, krutosťou a lúpením. Ich prednosťou bolo umenie stavať pasce na nepriateľa, prerušovať jeho zásobovacie trasy a spôsobovať chaos v jeho radoch. Hlavnou črtou taktiky hajdúchov bol rýchly postup, náhly prechod do útoku viacerými prúdmi, postupné oslabovanie morálky a sily nepriateľa útokmi ľahkého jazdecka. Bojom o pevnosti, ako aj väčším bitkám v poli sa však vyhýbali.

V 18. storočí boli hajdúsi vojensky organizovaní v pôsobnosti svojej samosprávy, ako aj v rámci samostatných uhorských peších plukov, ktoré bojovali v radoch pravidelnej habsburskej armády. Napríklad na začiatku vlády Márie

Peší hajdúch na dobovej rytine

Hajdúsky jazdec

Terézie boli v armáde tri regulárne hajdúske pešie pluky. V súvislosti s reformou uhorskej správy v roku 1876 hajdúsi stratili privilegované postavenie.

Kto boli kuruci?

Termínom kuruci sa v širšom zmysle zvykli označovať prívrženci povstaleckého tábora za posledných protihabsburských povstaní v Uhorsku, vedených Imrichom Tökölim v rokoch 1678 – 1685 a Františkom II. Rákocim v rokoch 1703 – 1711. Pôvod slova kuruc dodnes nie je uspokojivo vysvetlený.

Sociálna základňa vojska kežmarského rodáka Imricha Tököliho bola o čosi širšia než v prípade predchádzajúcich povstaní. V roku 1682 malo jeho kurucké vojsko 18-tisíc mužov, z nich jednu tretinu tvorili vojaci z (kráľovských) pohraničných posádok; ostatní príslušníci pochádzali zo zmlilitizovaných spoločenských vrstiev, najmä z ozbrojencov rôzneho spoločenského postavenia či stavu. Medzi nimi boli slobodní hajdúsi, zverbovaní nevoľníci a poddaní, ako aj zemanania či šľachtici z radov malkontentov (nespokojencov, vzbúrencov).

Vojenská organizácia Tököliho kuruckého vojska kopirovala vzory vojenskej organizácie Uhorského kráľovstva. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím vzrástol počet kuruckej pechoty. Jediný komplexnejší údaj z roku 1683 zaznamenáva, že na zimné ubytovanie bolo odvelených 8 502 vojakov pechoty a 8 310 jazdcov. Je však známe, že Tököli disponoval aj menším poľným delostrelectvom.

Stratégia a taktika

Špecifickou črtou vojenstva protihabsburských povstaní bolo, že kým

habsburská vojenská stratégia v dôsledku vojen proti Osmanom bola v zásade obrannou stratégiou, v povstaleckých vojskách mala útočný charakter. Túto stratégiu diktovali nielen vojensko-politické ciele povstalcov, ale aj samotná štruktúra povstaleckých vojsk, ktoré za stavovských povstaní zaznamenali viacero kvantitatívnych i kvalitatívnych zmien.

Taktika kuruckej armády Františka II.

Rákociho, ktorá v čase najväčšej slávy mala dovedna okolo 68-tisíc mužov (z toho 20-tisíc

jazdcov), vychádzala z útočnej strategick

alternatívy a spočívala v rýchlych, spravidla neoč

kávaných útokoch ľahkého jazdeck

podporovaného pechotou, v izolovaní alebo vyhľadovaní ci

sárskych posádok, hradov a pevností, v narušovaní zásobovacích trás

a v pustošení zázemia protivníka, v rozdrobovaní a vyčerpávaní jeho

síl v rámci menších potýčok a prepádov.

Táto taktika mala aj silný psychický účinok, podlamovala morálku žoldnierskych cisárskych vojsk, navyknutých na boj podľa súdobých vojenských pravidiel. Velitelia povstaleckých vojsk sa preto snažili cisárskym oddielom nanútiť svoj spôsob boja. Spoliehali sa na pohyblivé ľahké jazdeckto so širokým akčným rádiom.

Väčším bitkám v poli sa kuruci vyhýbali a prijímali ich len vtedy, ak mali početnú prevahu alebo keď si to okolnosti vynútili. Kurucké vojsko zaujímalo v bitkách obdobné postavenie ako iné armády, pechota bola v strede bojovej zostavy, jazdeckto na krídlach a delostrelectvo sa nachádzalo pred prvou líniou uprostred alebo v medzerách prvej línie.

Negatívnou črtou kuruckých vojsk v poľných bitkách bolo, že už po prvých

Kurucký jazdec a pešiak

neúspechoch podliehali panike. Vtedy spravidla jazdeckto utieklo a nechalo pechotu svojmu osudu. Ani strážna služba a zaisťovanie táborov nepatrili medzi prednosti povstaleckých vojsk. Závažným nedostatkom kuruckého vojska bola aj jeho nesúrodosť a z toho vyplývajúca slabá súčinnosť v boji.

Kuruckí pešiáci roľníkeho pôvodu

Historický odkaz

Takmer všetky boje počas osem rokov trvajúceho povstania Františka II. Rákociho sa odohrávali na území slovenských stolíc, takže aj útrapy, ťarchy a vojnové bremená zostali v povedomí slovenského ľudu omnoho väčšími, než v iných častiach Uhorska; inak sa z tohto pohľadu vnímali aj kuruci a labanci (cisárski vojaci) na východnom Slovensku než na strednom či západnom Slovensku.

Zaujímavým príkladom odkazu posledného protihabsburského povstania v slovenskej tradícii je postava Juraja Jánošíka. Bol kurucem aj labancem (reflexia tejto príslušnosti je zväčša indiferentná), no do historickej pamäti Slovákov sa dostal a dodnes je zafixovaný predovšetkým ako „dobrý“ zbojník.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Strieborný toliar s portrétom Štefana Bočkaja

Kurucká jazdecká jednotka počas bojového presunu na kolorovanej rytine Balthasara Sigismunda Sedletzkeho

Spolupráca, kamarátstvo, výzva

Počas posledných dvoch júlových týždňov sa v priestoroch Centre výcviku Lešť uskutočnil tradičný výcvikovo-žžitkový tábor pre žiakov stredných škôl, známy pod názvom Kemp.

V dňoch 21. až 25. júla a 28. júla až 1. augusta sa v Lešti uskutočnili dva turnusy žžitkového tábora pre stredoškolákov Kemp 2025. Na oboch z nich sa žžúčastnilo po 30 chlapcov a dievčat, rozdelených do troch družstiev po desať členov s profesionálnym vojakom ako veliteľom.

Po typickom budičku, rannej rozcvičke a raňajkách nasledoval celodenný pestrý program: sebaobrana, strelecká či zdravotnícka príprava, kurz prežitia v lese, lezenie na prírodných skalách v lokalite Bralce a na lezeckej stene Jakub. Pre tých, čo majú viac v obľube samotnú akčnú časť vojenskej práce, bolo iste najzaujímavejšie zlaňovanie z vrtníka, výcvik boja v uzatvorených priestoroch (CQB), prekážková dráha v štandardoch NATO či absolvovanie vodnej prekážkovej dráhy – vododromu a ukážky vojenskej techniky.

Cerešničkou na torte bol pre žžúčastníkov nepochybne plánovaný nočný prepad, ktorý v predposledný deň prakticky preveril ich nové vedomosti a skúsenosti. Rovnako prezentácia Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku, disloko-

vaného v Centre výcviku Lešť. Zoskupenie predstavilo žžúčastníkom svoje vojenské spôsobilosti formou statických ukážok. Vojaci žžúčastnených krajín predviedli kľúčové vozidlá BVP, Pandur, Leopard 2A6, VAMTAC, JLTV a Centauro. Každá posádka oboznámila žžúčastníkov so svojou výzbrojou, výstrojom a úlohami.

Čatár Rudolf Šoltisik s družstvom

Tréning s majstrom sveta

Poručík Dávid Fedák, veliteľ družstva v druhom turnuse spomína: „V prvý deň dostali žžúčastníci maskáče, výstroj, boli riadne poučení o zásadách bezpečnosti, aj o tom, že sa nachádzajú v priestoroch vojenského Centra výcviku Lešť, z čoho vyplývali aj patričné opatrenia. Úvodný deň zakončila zdravotná príprava. Deň sa tradične začínal o 6:00, nasledovala rozcvička, hygiena, raňajky a program až do obedovej prestávky.“

Súčasťou programu bola aj simulácia pohybu v zamorenom území s využitím prostriedkov individuálnej ochrany. Jednou z najnáročnejších, no zároveň najob-

Ľúbenejších aktivít bolo prekonávanie vojenskej prekážkovej dráhy NATO Cisma pod vedením známeho trénera, trojnásobného majstra sveta vo fitness Michala Barbiera.

Účastníci si tiež vyskúšali paintball, poskytnutie prvej pomoci, manipuláciu so zraneným a zúčastnili sa na dynamických ukázkach činnosti Vojenskej polície. Topografická príprava, streľby a nácvik boja v uzavretých priestoroch (CQB) boli lákadlami prvého dňa. „Lezecká stena Jakub a ferrata v lokalite Bralce preverili zasa ich fyzické schopnosti,“ povedal veliteľ družstva čatár Rudolf Šoltísik. „Pre nepriaznivé počasie bola ferrata trochu obmedzená, keďže pršalo, ale dec-ká to akceptovali v záujme vlastnej bezpečnosti,“ doplnil ho poručík Fedák.

Záchrana veliteľov

V stredu sa konal peší presun lesným terénom, ktorý absolvovali na základe informácií z predošlého dňa. Nasledujúci kurz prežitia v lese, ich naučil osem rôznych spôsobov ako založiť oheň bez zápalek, aj ako si vyrobiť úkryty a prístrešky v lese pomocou cely. Nasledoval nočný prepád, pri ktorom študenti mali oslobodiť „unesených“ veliteľov družstiev, čo si aj naplno užili.

Štvrtok sa zameriaval na bojový výcvik CQB, prekonávanie prekážok vo vododrome, zlaňovanie z vrtuľníka, výcvik na lezeckej stene Jakub. Symbolickým zakončením celého tábora bol poradový nácvik a po ňom nástup so spevom pochodovej piesne. Podľa oboch veliteľov družstiev sa účastníkom najviac páčili ferrata, vododrom, výcvik, teda najmä adrenalínové časti vojenského remesla.

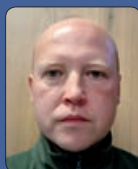
Účastníci oboch turnusov odchádzali domov s množstvom zážitkov, ako aj s hrdosťou, že prekonalí sami seba. „Bolo to náročné, ale skvelé. Naučili sme sa efektívne pracovať v tíme, overili sme si, že zvládneme aj to, čo sa nám na začiatku zdalo nemožné,“ zhodli sa účastníci Kempu.

Michal Marianyi

Foto: OS SR

Opýtali sme sa veliteľov družstiev a účastníkov Kempu 2025, ako sa im pozdával a čím sa líšil od ostatných, no aj na ich vnímanie projektu Národných obranných síl.

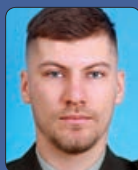

Čatár Rudolf Šoltísik

veliteľ družstva, Kemp 2025, 1. turnus:

Zúčastnil som sa po prvý raz. Bola to úžasná skúsenosť, ak by ma však vybrali aj budúci rok, vedel by som to už porovnať.

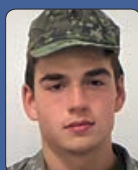
Za mňa to však bolo skvelé. Program dňa sa začínal budičkom, niektoré deti ma prekvapili tým, že už naň čakali. Nasledovala rozcvička, hygiena, raňajky. Program mali naplnený do poslednej minúty, na konci dňa večera, večierka, ktorú poctivo dodržiavali. Najobľúbenejšou časťou programu, podľa toho čo som odporozoval, bola ferrata, vododrom, strelecká súťaž. Páčil sa im aj nočný prepád, keďže som hral rolu uneseného, a na konci prišlo zásahové komando, ktoré nás oslobodilo, čo účastníkom zabezpečilo riadnu dávku vzrušenia.

Poručík David Fedák

veliteľ družstva, Kemp 2025, 2. turnus:

Ako čerstvý absolvent Akadémie ozbrojených síl som sa na podujatí zúčastnil po prvýkrát. Bol to pre mňa úplne nový a pozitívny zážitok. Viacero študentov malo poslednú možnosť zúčastniť sa, lebo tábor je určený mladým ľuďom do 18 rokov. Kemp 2025 u nich vzbudil a posilnil záujem o vstup do Národných obranných síl. Usiloval som sa im ukázať podstatu vojenskej prípravy, ktorú by absolvovali, ak by do NOS vstúpili. Dovolím si tvrdiť, že študenti boli spokojní a aj myšlienka Národných obranných síl ich vďaka kempu zaujala.

Šimon Timko

študent, účastník Kempu 2025, 1. turnus:

Kemp 2025 bol pre mňa prvý a keby som mohol, zúčastnil by som sa na ňom znova. Program sme mali vyplnený od rána do večera, priznám sa, že mňa najviac bavili streľby a nácvik CQB, keďže sa tomu venujem aj vo svojom voľnom čase. Zaujímavé bolo aj lezenie a fyzický tréning. Možnosť vstupu do Národných obranných síl ma zaujala. Mám sedemnásť rokov, uvidím, čo bude o rok.

Kristián Gaží

študent, účastník Kempu 2025, 2. turnus:

Veľmi sa mi to páčilo. Už len preto, že sme skúšali veľa vecí – zlaňovanie alebo nácvik boja zblízka. Program bol nabitý, každý deň sme si mohli vyskúšať niečo neobvyklé. Celkovo bola skvelá nálada a atmosféra, zišla sa tam fajn partia. Upútal ma aj nápad Národných obranných síl, lebo je veľmi podobný nášmu Kempu, ale máte na to oveľa viac času. Láka ma to, keď splním vekový limit, budem o výcviku NOS uvažovať. Škoda, že to je v mojom prípade ešte ďaleko.

Kapitán pechoty
Vojtech Zulavský
v roku 1912

Vojenský olympionik z Trebišova

Bolo by chybou, ak by sme slovenskú históriu odvíjali len od roku 1993, respektíve 1918 – a to aj v športe. Preto si dnes predstavíme takmer neznámeho špičkového vojenského športovca a strieborného olympijského medailistu Vojtecha Zulavského, ktorý sa narodil 23. októbra 1869 v Trebišove.

Na svet prišiel 23. októbra 1869 ako Béla Emil Lajos Zulawszky v rodine Endreja Zsulawszkého a Jozefy Zsulawszkej, rodenej Vályi. V športových prameňoch sa môžeme stretnúť aj s verziami Zulavszki, Zulawski, Zulawszky, respektíve Zulavský. Dôvody rôznych prepisov priezviska vyplývajú z vtedajšej situácie v mnohonárodnom Uhorsku, keď každý jazyk volil svoju transkripciu.

Armádný šampión

Kto chcel športovať a reprezentovať krajinu, musel akceptovať pomaďarčenie mena. To platilo aj v prípade spoločenského uplatnenia. Vráťme sa však k osobe prvého dôstojníka-olympionika, ktorý sa narodil na Slovensku – a preto má svoje miesto aj v histórii slovenského olympionizmu a nášho vojenského športu. Jeho otec bol pôvodom poľský šľachtic, ktorého rodina sa usadila na Slovensku, keď prijal funkciu komorníka u grófa Gyulu Andrásyho. V tomto období bolo zvykom, že deti z rodín nižšieho šľachtického stavu mali predurčenú vojenskú kariéru. V roku 1896 sa Vojtech Zulavský zapísal na štúdiá vo Viedenskom Novom Meste. Tu sa špecializoval aj na oblasť gymnastiky a šermu. V tomto období

po prvý raz vstúpil do širokého športového povedomia, keď sa zúčastnil na prestížnom šermiarskom podujatí, ktoré sa uskutočnilo v Budapešti pri príležitosti milénia Uhorska.

Po skončení štúdií v roku 1897, ktoré absolvoval u šermiarskeho majstra Zsigmonda Halásza, sa stal v hodnosti poručíka učiteľom na vojenskej akadémii v maďarskom Kőszegu. V roku 1898 sa po prvý raz stal armádnym majstrom v šerme šablou. Na medzinárodnom turnaji vo Viedni sa v rovnakej disciplíne umiestnil na druhom mieste. Počas svojho pôsobenia v Kőszegu sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Paulou Sziklaiovou. V roku 1900 bol v hodnosti nadporučíka preložený do Sarajeva. O štyri roky neskôr bol povýšený do hodnosti kapitána a premiestnený k 69. pešiemu pluku do Budapešti. S týmto obdobím sú spojené jeho najvýznamnejšie športové úspechy.

Strieborný v Londýne

Krátko po príchode do nového pôsobiska sa stal členom Maďarského atletického klubu MAC v Budapešti a zaradil sa medzi najlepších šermiarov Uhorska v šabli a fleurete. V roku 1908 dostal pozvánku do olympijského družstva.

Kapitán pechoty Vojtech Zulavský v roku 1912

Olympijské družstvo Uhorska v roku 1908, Vojtech Zulavský prvý zľava

V jednotlivcoch sa do finálovej osmičky z Uhorska prebojovali Jenő Fuchs, Péter Tóth, Lajos Werkner; Jenő Szántay a Vojtech Zulavský. Ďalej Vilém z Goppoldu z Česka, Georges de la Falaise z Francúzska a Jetze Dorman z Holandska. Vo finále napokon s jednou prehrou o prvé mesto bojovali Fuchs a Zulavský. Nasledoval vzájomný súboj o olympijské zlato. Prvý z dvojice bol napokon ten šťastnejší, keď zvíťazil o jeden zásah. Dodajme, že v družstvách zvíťazil tím Uhorska, za ktorý však Zulavskému nedovolilo zápoliť viedenské CaK ministerstvo armády.

Na šerm Zulavský nezanevrel ani potom, ako ho v roku 1911 preložili do pohraničnej pevnosti Bilek (Bileća) v Hercegovine, kde slúžil do roku 1912. V tomto období sa zúčastnil na viacerých turnajoch. Najvýraznejší výsledok dosiahol v roku 1911, keď sa stal majstrom Koruny českej. V roku 1912 ho opäť nominovali do reprezentácie Uhorska. V Štokholme sa jeho olympijské vystúpenie v šerme šablou skončilo v semifinále.

Padol vo vojne

Po olympijských hrách sa Vojtech Zulavský zapísal do štábného dôstojníckeho kurzu vo Viedni s tým, že po

Hrob Vojtecha Zulavského na cintoríne v Kőszegu

absolvovaní začne opäť trénovať na olympijské hry 1916 v Berlíne. Medzitým nasledovalo jeho preloženie do Stoličného Belehradu. Tu ho 1. augusta 1914 povýšili do hodnosti major. V meste bol aktívny aj spoločensky, keď založil Székesfehérvár Torna Club – SZTC a pôsobil ako jeho predseda. Olympijské hry v roku 1916 v Berlíne sa však nekonali, vypukla prvá svetová

vojna. Vojtech Zulavský bol preložený do Sarajeva a 27. októbra 1914 padol v bojoch pri Avtovci. Jeho ostatky manželka previezla domov a pochovala 17. decembra 1914 na mestskom cintoríne v Kőszegu. Hrobku majora Zulavského, strieborného olympionika, v roku 2007 vyhlásili v Maďarsku za chránenú národnú pamiatku.

Peter Bučka

Zuzana

Zaujímavo vyzbrojený Cyprus

Obranu malého stredomorského ostrovného štátu formovalo niekoľko kľúčových faktorov, najmä však hrozba z tureckého severu a zbrojné embargo USA, ktoré trvalo od roku 1987 do roku 2022.

To kvôli predpisom ITAR znemožnilo aj dovoz zbraní obsahujúcich podstatné americké komponenty. Výsledkom je, že ťažisko cyperskej výzbroje tvorí technika ruského a francúzskeho pôvodu, keďže Francúzi si vždy dávajú pozor aby ich technika neobsahovala komponenty podliehajúce ITAR. Posledné roky sa však vzťahy USA a Cypru zlepšujú, hovorí sa o možnej americkej základni v krajine, aj o zapojení do vojenských programov – napr. FMS by otvorilo možnosť kupovať zbrane v režime G2G priamo od vlády USA a EDA by znamenala prístup ku nadbytočnej vyradenej technike.

Trampoty s protivzdušnou obranou

Cyprus nemá z rozpočtových dôvodov vlastné stíhačky. Má však sieť pozemnej PVO, ktorej najvýkonnejšiu časť donedávna predstavoval systém BUK stredného doletu. Presné množstvo, pôvod a verziu, ako je to v prípade Cypru pomerne časté, nemožno z prístupných zdrojov spoľahlivo overiť. Národná

garda rovnako disponuje systémom Aspide s doletom okolo 15 km a TOR-M1 s približným doletom 12 km. Druhý zo systémov sa dostal do cyperskej výzbroje na prelome milénia ako riešenie krízy spojenjej s nákupom systému S-300PMU-1 zo strany Cypru, keď Turecko hrozilo obnovením bojov na ostrove, ak bude systém nasadený. Na rozdiel od S-300PM, U v minulosti prevádzkovanom Ozbrojenými silami SR, disponuje ten cyperský novšími raketami 48N6, ktoré majú oproti 5V55R dlhší dolet (150 km vs 90 km). Toto Turecko vnímalo ako hrozbu. K deeskalácii došlo až keď Cyprus vymenil svoje S-300PMU-1 s Gréckom za systémy TOR-M1 a húfnice.

Cyperské S-300PMU-1 stále slúžia gréckym ozbrojeným silám na Kréte. Cyprus chráni aj systémy typu MANPADS a to Mistral a Strela. V službe sú staršie protiletadlové kanóny, ktoré však vplyvom prudkého rozvoja dronov opäť získavajú na relevancii. Dôsledkom zastarávania a sankcií EÚ proti Rusku sa Cyprus rozhodol rovnako ako SR modernizovať svoju PVO nákupom systému Barak MX. Prvé systémy Cypru dodali koncom roku 2024. Či Cyprus objednal pre svoje systémy aj rakety BARAK ER s doletom 150 km a antibalistickými schopnosťami, v súčasnosti nie je známe. Turci však už v decembri 2024 nákup kritizovali.

Vzdušnú palebnú podporu roky zabezpečovalo jedenásť vrtuľníkov MI-35P, vybavených PTRS Ataka a 30 mm kanónom. Tieto v roku 2023 predali Srbsku, v súlade s ambíciami cyperskej vlády do roku 2028 vyradiť ruskú techniku. Istý čas tak jedinými cyperskými útočnými vrtuľníkmi boli len štyri staršie Aérospatiale Gazelle, vybavené PTRS HOT. V polovici roka 2022 však Cyprus objednal šesť vrtuľníkov Airbus H145M s bojovým modulom HForce. Je pravdepodobné, že ich Cyprus vybaví PTRS SPIKE ER2. Dodávky sa začali v marci tohto roku. Očakáva sa, že Cyprus využije dohodnutú opciu na ďalších

T-80

BMP-3

šesť kusov. Na transport Cyperská národná garda využíva päť vrtuľníkov AW139 a dva stroje Bell 206. Na prieskum slúžia drony Aerostar a Searcher.

Nohami na zemi

Väčšina cyperských mužov štrnásťmesačnú povinnú vojenskú službu trávi v pozemných silách. Ich štandardnou pechotnou útočnou puškou je H&K G3 kalibru 7,62×51. V službe Cypru sú aj iné pušky, ale v menších množstvách, napr. špeciálne sily majú FN SCAR. Väčšinu ľahkých guľometov tvorí MG 3, licenčne vyrábaný v Grécku. Pechota má k dispozícii aj HMG M2 Browning.

Protipancierové spôsobilosti zabezpečujú neriadené strely ako známa RPG-7 či RAC 112 APILAS a M72 LAW. Na protitankové riadené strely kladú Cyperčania veľký dôraz, majú ich umiestnené na bojových vozidlách. V auguste 2024 na ostrov dorazil prvý LAPV ENOK zo šesťdesiatich objednaných. Toto pancierové vozidlo, postavené na základoch Mercedesu G, je vybavené PTRS SPIKE LR2. Na ľahších terénnych vozidlách sú umiestnené PTRS MILAN.

Kolesá a pásy

Tak, ako vrtuľníky Gazelle, má PTRS HOT aj 18 z celkovo 147 cyperských obrnených transportérov VAB. Tieto sú spolu so skoro 200 pásovými OT Leonidas kostrou mechanizovaných jednotiek. Špičkou je 43 pásových BVP BMP-3 dodaných v polovici 90. rokov. Nástupca BMP-2 má oproti predchodcovi okrem 30 mm aj veľký 100 mm kanón a netradične umiestnený motor vzadu, kvôli čomu musí pechota vystupovať z vozidla po schodíkoch. PTRS Bastion odpaľuje, podobne ako tanky, priamo z hlavne väčšieho z dvojice kanónov. V rovnakom čase ako BMP-3 obstarali Cyperčania aj MBT T-80U a ich veliteľskú verziu T-80UK v počte 54 a 27 kusov. Získali aj osem ženijných vozidiel BREM-80, postavených na rovnakom základe. Tank je zaujímavý tým, že ako jediný na svete je spolu s M1 Abrams poháňaný plynovou turbínou. Zo 125 mm kanóna dokáže odpaľovať aj PTRS Refleks rovnakého priemeru. Pre západné tanky netypickú schopnosť odpaľovať PTRS majú aj tanky Mer-

BUK

kava, pričom Cyprus prejavil záujem o nákup typu Merkava 3. Po tom, ako sa však koncom roka 2023 zhoršila situácia na Blízkom východe, nie sú o nákupe žiadne nové správy. Je pravdepodobné, že Izrael predaj týchto tankov odložil. Vo výzbroji zostalo aj približne 50 z pôvodne vyše sto starších tankov AMX-30 so 105 mm kanónom. Na rozdiel od väčšiny tankov nie sú sekundárne vybavené iba guľometom, ale aj 20 mm kanónom. Ťažkú cyperskú techniku prepravujú nákladné vozidlá MAN.

Slovenská stopa

Od roku 2001 na Cypre v rámci mierovej misie Organizácie Spojených národov UNFICYP pôsobia aj vojaci Ozbrojených síl SR. Ako sme už naznačili, Cyprus výmenou za systém S-300 nedostal len PVO systémy TOR, ale Grécko objednalo pre Cyprus aj dvanásť 155 mm samohybných húfnic Zuzana 2000 so 45 kalibrovou hlavňou. Dodané boli do konca roku 2007. Spolu s nimi prišli aj tri Tatrpany, ktoré slúžia ako veliteľské vozidlá na riadenie paľby húfnic.

Zuzany 2000 spolu s 24 kusmi 155 mm 52 kalibrových samohybných húfnic Nora B-52 tvoria v súčasnosti najmodernejšiu zložku cyperského delostrelectva. K Nora B-52, podobne ako Tatrpany k Zuzanám, dodali osem vozidiel BOV M16 Miloš, slúžiace tiež na riadenie paľby.

Čo sa týka relevantnejšej kategórie vlečených húfnic, najdôležitejších je dvanásť 155 mm 40-kalibrových TRF1. Tie dopĺňa 72 kusov menších 105 mm húfnic M-56. Okrem malých 81 mm mínometov je v službe aj 116 ťažkých mínometov MO-120-RT, známych netypickou drážkovanou hlavňou. Okrem hlavného delostrelectva disponuje Cyprus aj raketovým, konkrétne 128 mm raketometmi M-63 Plamen a M-77 Oganj v počte 24 a 8 kusov, a tiež štyrmi kusmi 122 mm typu Grad.

Exocet

Prekvapivé riešenia na mori

Hoci je Cyprus ostrov, námorníctvo nie je jeho prioritou. Na ochranu svojich vôd a pobrežia pristupuje inovatívne. Najdôležitejším systémom námorníctva totiž nie je žiadna loď ani ponorka, ale na nákladiakoch inštalované protilodné strely MM40 Exocet. V roku 1994 Cyprus zakúpil Exocet Block 2 a v roku 2021 najnovší Block 3c s doletom 70 km resp. 200 km. Nesú 165 kg hlavicu. Tieto radarom a GPS navádzané strely chránia Cyprus najmä pred vylodením nepriateľa. Na malých nákladiakoch umiestnené strely oproti tým na lodiach ponúkajú veľkú výhodu v tom, že pre nepriateľa je oveľa ťažšie ich nájsť a zničiť. Lode, aj keď dobre vybavené, by pre početnú presilu ostatných stredomorských námorníctiev boli ľahkým cieľom. Cyperské vojenské námorníctvo však, samozrejme, disponuje aj loďami, no prevažne len hliadkovými, s výtlakom do 500 ton. Má k dispozícii aj niekoľko rýchlych člnov. Flotila slúži predovšetkým na dohľad najmä vo výsostných vodách, vrátane boja proti pašerákovi a kontrole ilegálnej migrácie. Cyperské námorníctvo má, podobne ako pozemné sily, aj vlastné špeciálne jednotky.

Juraj Kolník

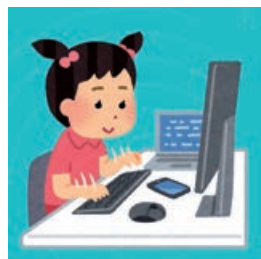
Bezpečnosť na dovolenke

Prázdniny sú časom oddychu, cestovania a digitálnej ľahkovážnosti. Paradoxne, práve v tomto období sme často najzraniteľnejší – opúšťame pracovnú rutinu, pripájame sa na verejné siete Wi-Fi, zdieľame fotky z dovolenky a zabúdame na základné zásady digitálnej hygieny. Aby sa vaša dovolenka nezmenila na stresujúci zážitok spojený so stratou údajov, hacknutými účtami alebo únikom informácií z práce, tu sú základné pravidlá:

1. Nepripájajte sa bezhlavo k verejnej Wi-Fi
2. Neoznamujte na sociálnych sieťach vopred, že odchádzate
3. Aktualizujte si svoje zariadenie pred cestou
4. Zložujte dôležité údaje
5. Nepožičiavajte svoje zariadenia len tak hocikomu
6. Pozor na phishing aj na dovolenke
7. Myslite aj na bezpečnosť svojej organizácie

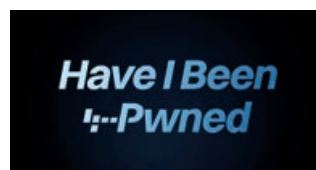
NBÚ rodičom

Národný bezpečnostný úrad upozorňuje na riziko nevhodného obsahu, podvodov či online predátorov a pripomína, že kľúčom k bezpečnejšiemu letu je otvorená komunikácia v rodine. Rodičom odporúča nastaviť rodičovskú kontrolu a filtráciu obsahu. NBÚ upozorňuje, že deti sa pri hraní hier a na sociálnych sieťach môžu stretnúť s násilím, vulgarizmami či obsahom pre dospelých. Okrem toho môžu minúť peniaze na nákupy virtuálnych predmetov. Na sociálnych sieťach môžu deti poskytnúť údaje podvodníkom prostredníctvom falošných súťaží. Anonymitu v online svete využíva nespočetne veľa ľudí. Útočníci sa môžu vydávať za rovesníkov v hrách alebo na sociálnych sieťach, aby získali dôveru detí a manipulovali ich, prípadne získali osobné údaje. „Vzdelávajte ich a vysvetlite im, že nemajú komunikovať s neznámymi a tiež nemajú zdieľať svoje fotografie, videá či osobné informácie. Deti učte, ako nahlásiť a blokovat podozrivé účty alebo správy na platformách,“ odporúča úrad.

Známa služba po novom

Bezpečnostný expert Troy Hunt spustil novú verziu služby Have I Been Pwned. Bola prepracovaná a má niekoľko nových funkcií. Stále zostáva dôveryhodnou databázou, v ktorej si môžete overiť či vaša e-mailová adresa nie je súčasťou niektorého z únikov. HIBP obsahuje informácie o 15 miliardách účtov z celkovo 885 hacknutých služieb. Samotná stránka nič neprezrádza, len vám povie či je váš účet súčasťou úniku hesiel. Na HIBP každý mesiac pribúdajú nové zdroje. Nájdete tu aj rady, čo robiť pri takýchto útokoch: zmeniť heslo, zapnúť funkciu 2FA atď.

Hacknuté kotle a fotovoltiky

Volá vám banka, poisťovňa alebo kuriér – aspoň to tak vyzerá. V skutočnosti však môže ísť o podvodníka, ktorý upravil dáta tak, aby sa na vašom displeji objavilo známe slovenské číslo. Volajú „zo sociálnej poisťovne“ a tvrdia, že máte pozastavený dôchodok. Predstavujú sa ako „bezpečnostné oddelenie banky“, tvrdia, že niekto práve používa vašu kartu a na jej zablokovanie potrebujú váš PIN. Snažia sa vylákať údaje o účte, kódy zo SMS alebo vás presvedčujú, aby ste si „preventívne“ previedli peniaze na iný účet. Cieľom podvodníkov je vyvolať paniku a získať prístup k financiám. Obeťami sa stávajú nielen starší ľudia, ale aj technicky zdatní používatelia, ktorí v strese podľahnú presvedčivému tónu a zdanlivo pravému číslu. Žiadna banka, poisťovňa či iná inštitúcia telefonicky nežiada prihlasovacie údaje, PIN kódy alebo prevod peňazí. Ak sa takýto hovor objaví, treba ho zrušiť a overiť si situáciu priamo cez oficiálne kontakty.

Operátori upozorňujú

Volá vám banka, poisťovňa alebo kuriér – aspoň to tak vyzerá. V skutočnosti však môže ísť o podvodníka, ktorý upravil dáta tak, aby sa na vašom displeji objavilo známe slovenské číslo. Volajú „zo sociálnej poisťovne“ a tvrdia, že máte pozastavený dôchodok. Predstavujú sa ako „bezpečnostné oddelenie banky“, tvrdia, že niekto práve používa vašu kartu a na jej zablokovanie potrebujú váš PIN. Snažia sa vylákať údaje o účte, kódy zo SMS alebo vás presvedčujú, aby ste si „preventívne“ previedli peniaze na iný účet. Cieľom podvodníkov je vyvolať paniku a získať prístup k financiám. Obeťami sa stávajú nielen starší ľudia, ale aj technicky zdatní používatelia, ktorí v strese podľahnú presvedčivému tónu a zdanlivo pravému číslu. Žiadna banka, poisťovňa či iná inštitúcia telefonicky nežiada prihlasovacie údaje, PIN kódy alebo prevod peňazí. Ak sa takýto hovor objaví, treba ho zrušiť a overiť si situáciu priamo cez oficiálne kontakty.

Rusko sleduje cudzincov

Od 1. septembra čaká Moskvu a jej okolie digitálny experiment, ktorý nemá v Európe obdobu. Ruská vláda zavádza povinnú mobilnú aplikáciu na sledovanie pohybu cudzincov, ktorí pricestovali bez víz a plánujú pobyt dlhší ako tri mesiace. Okrem povinnej inštalácie aplikácie je súčasťou novej legislatívy aj povinnosť poskytnúť odtlačky prstov a biometrickú fotografiu. Aplikácia bude monitorovať polohu mobilného zariadenia používateľa v reálnom čase. Pri inštalácii a používaní aplikácie budú musieť používatelia súhlasiť so spracovaním svojich osobných údajov. Zákon tak nastavuje nový štandard štátnej kontroly, kde právo na pobyt podmieňuje trvalým digitálnym dohľadom.

MILITARY ENGLISH

THE AUKUS SUBMARINE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Royal Navy

On March 13, 2023, Australia, the United Kingdom, and the United States announced an **enhanced** security partnership designed to enable Australia to **acquire** a conventionally-armed, nuclear-powered submarine (SSN) capability. The new project coded SSN-AUKUS is Australia's biggest-ever defence project, with Canberra committing to spend over 300 billion US dollars over three decades to the programme, replacing Australia's Collins-class submarines. The plan originally called for the UK to build up to twelve SSN-AUKUS replacing the old Astute-class submarines, and Australia to build five of the same in addition to acquiring three nuclear-powered Virginia-class submarines from the United States.

The submarines built by BAE Systems will be powered by a Rolls-Royce made nuclear reactor and will be armed by Mk-48 torpedoes and a vertical launch system (VLS) for land-attack missiles. Since Australia is a non-nuclear country, the UK and US intend to provide it with nuclear material for the boats in complete, **welded** nuclear power units.

The building of the first SSN-AUKUS is to begin by the end of the 2030s with the boat delivered in the early 2040s. A unit will be built every three years. Although the details of the deal are still **sketchy** – the treaty is **yet to be released** publicly –, it is understood that SSN-AUKUS will be built in northern England for the UK Royal Navy and in South Australia for delivery to the Australian Navy. Australia will pay about 4.6 billion dollars to support British design and production of nuclear reactors to power the future Aukus-class submarines; and it will pay a similar amount to the US to support America's shipbuilding industry.

However, critical comments made by some U.S. officials are keeping Canberra **on pins and needles**: Pentagon has announced in June that it will “look into” the defence pact with the UK and Australia with the purpose of providing

the President and his senior leadership team “with a fact-based, **rigorous** assessment of the initiative.” The reasoning behind this decision is that submarines are a **scarce**, critical commodity, and U.S. industry cannot produce enough to meet American demand, much less that of its allies. Which, in turn, indicates that the Washington might not fulfil **its side of the bargain** and by failing to sell any Virginia-class SSNs to Australia endanger the whole deal.

Australia and the UK have maintained they are confident the pact will proceed as planned.

QUESTIONS:

1. Ktoré štáty uzavreli dohodu AUKUS a čo je jej podstatou?
2. Ktorá spoločnosť má postaviť nový typ ponorky a dokedy?
3. Čo predstavuje najväčšiu hrozbu pre budúcnosť projektu?

GLOSSARY

- **enhanced** /ɛn'hænst/ – rozšírený, vylepšený
- **acquire** /ə'kwair/ – získať, obstarat'
- **welded** /'weldid/ – pozváraný
- **sketchy** /'sketʃi/ – neúplný, čiastkový
- **yet to be released** /jet tu: bi: ri'li:st/ – ešte nebola publikovaná
- **on pins and needles** /ɒn pɪnz ænd 'ni:dlz/ – nervózna
- **rigorous** /'rɪgərəs/ – prísny
- **scarce** /skeəs/ – zriedkavý
- **its side of the bargain** /its saɪd ɒv ðə 'bɑ:ɡɪn/ – svoju časť dohody.

mjr. Mgr. Peter Dragišký
Štábný kaplán 1. mechanizovanej brigády
Topoľčany

V údolí suchých kostí

Obraz súčasnosti pripomína videnie proroka Ezechiela o údolí suchých kostí. Toto videnie je obrazom národnej a duchovnej katastrofy. Je reakciou na hlbokú národnú depresiu, rezignáciu a pasivitu ľudu Božieho.

Prorok už videl veľa utrpenia, ale nič také mŕtve, opustené, zúfalé. Kostí bolo mnoho a boli veľmi suché. Už dávno tam nebol život, len prach a ticho. Boh sa ho pýta: „Môžu tieto kosti ožiť?“ A Ezechiel odpovedá: „Pane, Ty to vieš.“ To nie je alibizmus, ale vyznanie viery: Boh môže vdýchnuť život tam, kde už niet nádeje.

Aj my dnes žijeme v údolí. Plnom duchovnej smrti. Naoko sme v pohybe, máme technológie, máme slová, ale chýba nám Duch. Deti sú vychovávané v zmätku, viera sa stráca v hluku ideológií. Zvrátenosť sa stáva zákonom, pravda je tlačaná do kúta mlčania.

Ezechiel čelil falošným prorokom. Vydávali sa za služobníkov Božích, no v skutočnosti boli služobníkmi systému. Ezechiela nepočúvali, spochybňovali jeho videnia. Práví proroci boli vnímaní ako extrémisti, spiatočníci, rušitelia pokoja.

Kým proroci mlčia, hriech oslavuje. Hovoríme o tolerancii, ale v skutočnosti sa bojíme povedať pravdu. V mene pokroku oslavujeme Sodomu. A predsa aj dnes zaznieva otázka: Môžu ožiť suché kosti? Odpoveď nie je v politike, nie je v kompromisoch, ale v Božom slove. Boh prikazuje prorokovi: „Prorokuj! Nie mlč! Neprispôsobuj sa! Hovor ku kostiam: Počujte slovo Hospodina!“ A keď zaznie Slovo, kosti sa spájajú, telo sa obnovuje a nakoniec vstáva nový ľud. Boh nechce smrť, ale život. Aj keby bola spoločnosť v rozklade, cirkev v úpadku a tvoja duša ako púšť, Boží Duch môže znova vdýchnuť život. Potrebujeme sa postaviť uprostred rozkladu, a volať k pokániu, nie k pohodliu. Hlásať pravdu, nie prázdne frázy. Suché kosti nie sú koncom. Môžu byť začiatkom nového života. Ale len ak sa nebojíme povedať svetu: Počuj, slovo Hospodina!

Ako sa pripraviť pred absolvovaním fyzických testov

Efektívna príprava

Vstup do Ozbrojených síl SR nie je len otázkou odhodlania a patriotizmu, ale aj fyzickej pripravenosti. Fyzické testy sú neoddeliteľnou súčasťou výberového konania a ich zvládnutie je jednou z podmienok prijatia.

1. Poznaj požiadavky testov

Pred začiatkom prípravy si naštuduj, aké fyzické disciplíny sa hodnotia. V súčasnosti štandardné testy pozostávajú z týchto disciplín:

- **bežecký test na 12 minút (Cooperov test)** – muži aj ženy
- **člnkový beh 10x10 metrov** – muži aj ženy
- **beh na 60 m** – muži aj ženy
- **ľah – sed s otáčaním trupu** (1 min.) – muži aj ženy
- **zhyby na hrazde** (nadhmatom) – muži
- **skok do diaľky z miesta** – ženy

Požiadavky sa môžu líšiť v závislosti od veku a pohlavia, preto si vždy skontroluj aktuálne normy.

2. Vypracuj si tréningový plán

Kardio – zameranie na vytrvalosť

- 3 – 4x týždenne sa venuj behu
- Začni intervalovým tréningom a postupne zvyšuj dĺžku behu
- Raz týždenne si vyskúšaj 12-minútový beh na maximum a sleduj pokrok

Sila – posilňovanie vlastnou váhou

- Striedaj cviky na hornú časť tela (kľuky, zhyby), stred tela (plank, ľah – sed) a dolné končatiny (drepy, výpady, podrep s výskokom)
- Cvič minimálne **3x týždenne**, dva dni v týždni regeneruj

Rýchlosť

rýchlostné schopnosti preverujú šprinty, reakčný čas a výbušnosť

- Zaradiť treba šprinty na 60 – 100 m, výbehy do kopca, preskoky rôzne vysokých prekážok a výskoky napríklad na plyometrickú bedňu

Všestrannosť – doplnkové športy

- Plávanie, bicyklovanie či turistika podporujú všeobecnú kondíciu a sú zároveň dobrou prevenciou zranení

3. Trénuj techniku a správne prevedenie

Pri fyzických testoch záleží nielen na počte opakovaní, ale aj na **správnej technike**. Lah- sedy sa musia robiť presne podľa predpisov, inak nebudú uznané

- Trénuj pod dohľadom alebo sa nakrúcaj, aby si vedel opraviť chyby
- Dôsledne sleduj dýchanie – nesprávne dýchanie znižuje výkon

4. Nepodceňuj regeneráciu a stravu

- **Spánok:** Minimálne 7 – 8 hodín denne
- **Strava:** Vyvážený jedálniček bohatý na bielkoviny, komplexné sacharidy a zdravé tuky (kvalitný príjem makroživín)
- **Hydratácia:** Pi dostatok vody, príjem elektrolytov je dôležitý pre správnu hydratáciu tela

5. Simuluj testové prostredie

Aspoň raz týždenne si urob „skúšobný deň“, kedy absolvuješ všetky disciplíny po sebe, ako na ostrom teste. Získaš tak:

- Skúsenosť s načasovaním a tempom
- Istotu v priebehu testu
- Odhad, kde máš slabiny

6. Psychická príprava je rovnako dôležitá

- Pracuj na disciplíne a vytrvalosti – sú to vlastnosti, ktoré ti pomôžu nielen pri teste, ale aj v armáde
- Vizualizuj si úspech. Sebavedomie a pozitívne myslenie ti pomôžu zvládnuť aj stres v deň skúšky

Príprava na fyzické testy OS SR si vyžaduje systematický prístup, sebadisciplínu a vytrvalosť. Ak začneš trénovať aspoň **6 – 8 týždňov pri priemernej kondícii** pred testami, máš veľkú šancu uspieť. Ak si pohyb nemal a si úplný začiatočník tak minimálne 3 – 6 mesiacov. Nezabudni, nejde len o prekonanie tabuliek, ale o to, aby si bol pripravený čeliť fyzickým výzvam, ktoré ťa v OS SR čakajú.

kpt. Peter Chmelovics

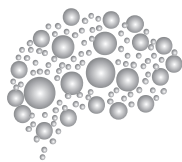
telovýchovný pracovník 11. brigády vzdušných síl Nitra

Foto: Jakub Neubauer

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 9/2025
• Redakčná uzávierka 1. 9. 2025 • Do výroby zadané 5. 9. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Mgr. Michal Marianyi, tel. 0960 30 30 21, 0903 824 187, e-mail: marianyi@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ
• Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR
• NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Henrieta Jančeková
psychologička 91. ženijného pluku
Sereď

Ked' dáme pocitom meno, mozog nás odmení pokojom

Človek v živote prechádza rôznymi krízami, stretáva sa s mnohými problémami a čelí výzvam, ktoré zvyšujú jeho emocionálne nabitie. To môže viesť k emocionálnemu preťaženiu, únave, vyčerpaniu, strate radosti zo života, impulzívnemu správaniu, problematickým vzťahom a rozhodnutiam, ktoré neskôr ľutuje.

Negatívne emócie ako hnev, znechutenie či úzkosť sa potom odrážajú v správaní voči okoliu, v kvalite života a v neposlednom rade aj vo fyzickom zdraví.

Čo s tým? Čo robiť, ak je moja energetická hladina emócií príliš vysoká? Nahromadenú energiu nemožno potlačiť ani ignorovať, musíme ju iba uvoľniť, spracovať alebo transformovať.

Okamžitou pomocou je zapojenie tela a uvoľnenie nahromadenej energie pohybom, reguláciou dýchania, plačom, krikom, smiechom či spevom. V dnešnej digitálnej dobe nájdete desiatky účinných techník a metód na uvoľnenie emócií – od kreslenia cez meditáciu až po rúbanie dreva. Aj keď si možno povieme, že takéto rady sme už počuli miliónkrát, práve verbálne vyjadrenie sa nám priniesie úľavu, zníži emocionálne napätie a odploví kúsok emocionálnej energie.

Ako si však ponadať a pritom dodržiavať spoločenské normy a nikomu neublížiť? Naučiť sa vyjadriť emócie verbálnym a kultivovaným spôsobom znamená byť úprimný a zároveň rešpektujúci, zrozumiteľný a empatický. Je to umenie vyjadriť svoje pocity bez zranenia druhých alebo straty sebaovládania.

Tu je niekoľko tipov, ako na to:

- Používajte „ja“ výroky („Cítim sa...“) namiesto obviňovania („Ty si mi spôsobil...“).
- Pomenujte presnú emóciu (poznáme 6 základných a desiatky odvodených emócií).
- Zachovajte pokojný tón hlasu a reč tela.
- Po vyjadrení vlastných emócií navrhnete, čo by ste potrebovali.
- Doprajte si čas na reakciu. Pociť emócie neznamená okamžitú reakciu.

Vnímajte aj druhú stranu. Kultivovaný prejav je obojsmerný. Správna verbalizácia emócií je nástrojom znižovania emocionálneho napätia a pomáha časti mozgu zodpovednej za logické myslenie, kontrolu správania a sebareguláciu. Keď pomenujeme, čo cítime, oddelíme sa od daného pocitu, čím vzniká priestor na nadhľad a tvorbu rozhodnutí. Nie nadarmo sa hovorí, že „slová dávajú chaosu poriadok“.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT®
HOTELS

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: recepacia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: recepacia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: recepacia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: recepacia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Tlačiarenský stroj

K jednému z vôbec prvých zbierkových predmetov, ktoré Múzeum Slovenského národného povstania získalo, patrí tlačiarenský stroj z obdobia druhej svetovej vojny.

Múzeum ho získalo prevodom z Ústavu dejín Komunistickej strany Slovenska v roku 1957. Počas existencie Slovenského štátu stroj používali na tlač ilegálnych letákov a novín Hlas ľudu. Tieto noviny prinášali správy z celého predvojnového Československa, pričom osobitnú pozornosť venovali západnému Slovensku. Okrem domáceho spravodajstva informovali aj o svetových udalostiach a športovom daní.

Konštrukcia a obsluha

Tlačiarenský stroj pozostáva z robustnej konštrukcie vyrobenej z liatiny natretej čiernou farbou. Jeho hlavnými súčasťami bola rozmnožovacia doska s valčekmi, ktoré nanášali tlačiarensku farbu na tlačovú formu, a pedál, ktorým sa stroj uvádzal do pohybu. Zošliapnutím pedála sa cez systém ozubených kolies aktivoval pohyb valčekov.

Papier sa vkladal ručne, pričom farba sa cez formu prenášala priamo naň. Celý proces bol mechanický, vyžadoval si fyzickú silu a presnosť pri obsluhu. Poháňal sa nohou, na prevádzku nepotreboval elektrinu. Preto bol vhodný pre potreby odboja, ktorý mohol podobné stroje schovávať na nedostupných miestach a z nich potom distribuovať ilegálne časopisy, noviny a letáky.

Ilegálny tlačiar

Tlačiarenský stroj obsluhoval počas druhej svetovej vojny Rudolf Strechaj. Svoje znalosti zo štúdia typografie využil najmä počas existencie Slovenského štátu, keď bol priamo zapojený do protifašistického odboja. Strechaj sa zapojil do činnosti KSS ešte pred vypuknutím vojny. Ako ilegálny pracovník spolupracoval s prvým vedením KSS, za čo bol v roku 1940 zatknutý a uväznený.

Napriek tomu v odboji pokračoval aj po prepustení. V Martine viedol tajnú tlačiareň, kde práve na spomínanom stroji tlačil ilegálne noviny Hlas ľudu a ďalšie ilegálne letáky. Avšak ani táto jeho tajná činnosť nezostala dlho nepovšimnutá. V auguste 1941 ho znovu zatkli a uväznili v Ružomberku. Súd ho odsúdil na tri roky väzenia, z ktorých si odpykal 28 mesiacov. Ani po prepustení v roku 1943 neprestal byť aktívny – pôsobil v ilegálnom okresnom vedení KSS v Ružomberku a bol jedným zo spoluorganizátorov Slovenského národného povstania na dolnom Liptove.

Zapojenie v Povstaní

Po vypuknutí Povstania sa stal spolupredsedom revolučného výboru v Ružomberku a zastával viacero významných funkcií, napríklad predsedu okresného výboru KSS a podpredsedu revolučného okresného národného výboru. Zúčastnil sa aj na Zjednocovacom zjazde KSS a Sociálnodemokratickej strany.

Po potlačení SNP a prechode do hôr koncom roku 1944 pôsobil Rudolf Strechaj ako politický komisár v partizánskom oddiele Lvovci, ktorý operoval prevažne v oblasti me-

dzi Oravskou Lesnou a Kysuckým Novým Mestom. V tomto období sa už ale o tlačiarenskom stroji neobjavujú žiadne ďalšie zmienky. Svoje trvalé miesto našiel v expozíciách Múzea SNP, kde už desaťročia návštevníkom ilustruje, ako vyzeral boj proti nacistickej propagandy prostredníctvom tlače a distribúcie ilegálnych správ v období protifašistického odboja na Slovensku.

MA MSc. Eva Zamkovská
Múzeum SNP Banská Bystrica

Spojenecké strategické bombardovanie v Európe

Trojica Wellingtonov 311. čs. bombardovacej perute, marec 1941

Už v 20. rokoch minulého storočia vyslovil taliansky generál a priekopník teórie strategického bombardovania Giulio Douhet myšlienku, že rýchle a dobre vyzbrojené bombardéry sú v dostatočnom počte schopné bez ochrany stíhacieho sprievodu preniknúť obranou nepriateľa a účinným bombardovaním rozvrátiť jeho zázemie, a tak rozhodnúť modernú vojnu.

Douhetove inovatívne závery si osvojili aj ďalší významní leteckí velitelia v rôznych krajinách sveta ako Nemec Walther Wever či Američan Billy Mitchell.

Nová stratégia

Avšak už krátko po vypuknutí druhej svetovej vojny tvrdá realita leteckej vojny jednoznačne vyvrátila Douhetovu teóriu. Britské bombardovacie letectvo bez stíhacieho sprievodu počas štyroch dní trvajúcich náletov na nemecké lode v prístave Wilhelmshaven stratilo 17 lietadiel z celkového počtu 34, ktoré sa zúčastnili na týchto smrtonosných misiách. Keď tieto bombardovacie útoky 18. decembra 1939 vyvrcholili, stratilo 61 letcov. Generalita britského bombardovacieho letectva po dôkladnej analýze denných bombardovacích náletov rozhodla, že denná aktivita sa presunie pod bezpečnejšie „krídla noci“. Intenzita, ako aj mohutnosť britských nočných náletov na ciele v Nemecku, ako aj v okupovanej Európe, postupom času narastala. Menila sa nielen početnosť a technická vyspelosť útočiacich bombardérov, ale aj ciele ich útokov. Čoraz viac sa do popredia dostávalo strategické bombardovanie.

Britskí letci a ich kolegovia z dobrovoľníckej zálohy Kráľovského letectva z okupovaných krajín Európy už ne-

útočili v menších skupinách lietadiel výhradne na vojenské ciele, akými boli továrne, letiská, elektrárne či železničné uzly a komunikácie, ale v silných bombardovacích zväzoch, v niektorých prípadoch tvorených aj tisíckou lietadiel a smrtonosný náklad zhadzovali aj na civilné objekty. Prvý veľký nálet zasiahol 30. a 31. mája 1942 Kolín nad Rýnom. Len počas neho dopadli na zem dve tisíce ton bômb, ktoré zapálili aj domy, obchody, kiná či nemocnice.

Priority cieľov spojeneckého strategického bombardovania stanovili na konferencii v marockej Casablance v januári 1943. Kombinovaná denná a nočná spojenecká strategická bombardovacia ofenzíva mala ochromiť nepriateľské vojnové hospodárstvo a podlomiť morálku nemeckého obyvateľstva v zázemí, čo malo vytvoriť podmienky pre úspešnú realizáciu spojeneckej invázie do Európy.

Zničenie Drážďan

Neľútostný spôsob vedenia leteckej vojny sa začal 24. júla 1943 bombardovacím náletom na Hamburg a jeho okolie. Ríšsky minister priemyslu Albert Speer po 11 dňoch jeho trvania oznámil Hitlerovi, že ak bude podobne spustošených ešte šesť ďalších miest, vojenská výroba v Nemecku sa zrúti. Jeho slová sa nenaplnili. Napriek tomu, že na konci vojny boli zničené takmer všetky nemecké veľ-

komestá, ako aj celý rad menších miest, spojeneckému bombardovaciemu letectvu, ktoré sa do leteckej ofenzívy zapojilo dennými náletmi od 17. augusta 1942, sa zničiť nemecký vojnový priemysel nepodarilo. Naopak, na konci roku 1944, po rozptýlení do menších výrobných prevádzok a po presune výroby do podzemia či mimo Ríše, sa objem vojrovej výroby dokonca zvýšil. Napriek narastajúcemu utrpeniu civilného obyvateľstva nezlomili ani jeho odhodlanie ďalej „ťahat vojnovú káru“, ale dobre realizovanou vojnovou propagandou ešte vzrástla podpora ľudského a zločinného režimu.

Tragickým vyvrcholením strategického bombardovania Nemecka sa stalo zničenie Drážďan 13. a 14. februára 1945. V horiacich ruinách mesta, na ktoré dopadlo 2 659 ton bômb, podľa nedávno prezentovaných údajov našlo smrť približne 25 000 osôb. Istý člen posádky amerického bombardéra na tieto chvíle spomínal takto: „Letmo som pozrel nadol, keď bomby dopadali, a naskytol sa mi strašný obraz mesta, ktoré bolo od jedného konca k druhému v plameňoch. Plamene bolo vidieť ešte zo vzdialenosti 320 kilometrov.“

V rokoch 1940 – 1942 sa na bombardovaní Nemecka a jeho spojencov, ako aj krajín okupovaných Nemeckom, zúčastnili aj Slováci a Česi, ktorí slúžili predovšetkým v radoch 311. čs. bombardovacej perute britského Kráľovského letectva. Do doby premiestnenia 311. čs. bombardovacej perute od Bombardovacieho veliteľstva k Pobrežného veliteľstvu vykonali 1 029 operačných bombardovacích letov v trvaní 5 192 operačných hodín. Počas nich zhodili na 77 nepriateľských cieľov v Nemecku, Taliansku, okupovanom Francúzsku, Belgicku a Holandsku 2 492 600 výbušných bômb, ako aj zápalné bomby s hmotnosťou 95 438 libier.

plk. v. v. PhDr. Peter Šumichrast, PhD.
Vojenský historický ústav

Zničené Drážďany

Zástava 311. čs. bombardovacej perute

Po porážke Francúzska sa hlavné politické i vojenské centrum čs. zahraničného odboja premiestnilo do Veľkej Británie. V zbernom tábore Innsworth sa z čs. letcov evakuovaných z Francúzska začala vytvárať bombardovacia skupina, ktorá bola v júli 1940 premiestnená na stanicu Cosford a doplnená o letcov evakuovaných zo severnej Afriky.

Z tejto skupiny sa na prelome júla a augusta 1940 sformovala 311. bombardovacia peruť RAF (No 311th Czechoslovak Bomber Squadron).

Začínali s Wellingtonmi

27. júla bolo vymenované jej zdvojené velenie (veliteľ W/C John Francis Griffiths, DFC a podplukovník Let. Karel Mareš) a jednotka sa presunula na výcvik na leteckú základňu Honington, neskôr na poľné letisko East Wretham v Norfolku. Čs. piloti lietali na dvojmotorových lietadlách typu Vickers Wellington, od mája 1943 boli prezborení na nový typ lietadiel Consolidated Liberator GR.Mk.V.

311. čs. bombardovacia peruť sa spolu s 310. a 312. čs. stíhacou perutou v lete 1940 zapojila do bitky o Anglicko, ktorá bola jednou z najvýznamnejších bojových akcií čs. letcov počas druhej svetovej vojny. V ďalšom období vojny sa naši piloti zúčastňovali na leteckých bojoch nad okupovanou Európou, pričom medzi hlavné ciele bombardovacích náletov patrili najmä veľké nemecké priemyselné centrá ako Essen, Hannover, Eden, Kolín a i., veľké závo-

dy ako Krupp, I. G. Farben, Humboldt – Deutz, Goldberk Werke a pod, ale aj oblasti na okupovanom francúzskom území pri Dunkerque, Le Havre, Boulogne a Calais.

Biskajský záliv i Overlord

Vzhľadom na veľké personálne straty a z nich vyplývajúce problémy s doplnením vycvičeného leteckého personálu bola 311. čs. bombardovacia peruť koncom apríla 1942 prevelená do podriadenosti Pobrežného veliteľstva. Novým priestorom operačného nasadenia sa stal Biskajský záliv, a jednotka sa významným spôsobom zapojila do bitky o Atlantik. Zapojila sa aj do operácie Overlord.

Počas celej vojny používali čs. perute vlajky s vyšitým číslom perute a dátumom slávnostného prevzatia – 28. októbrovom 1940. S návrhom na udelenie bojovej zástavy 311. čs. bombardovacej peruti prišla Sokolská župa zahraniční, ktorá ju po rôznych prieťahoch na MNO v Londýne dala vyrobiť až v Uruguaji. K jej slávnostnému odovzdaniu došlo však až dva roky po vojne a 311. čs. bombardovacia peruť tak bola jedi-

nou jednotkou spomedzi našich perutí, ktorá mala vlastnú bojovú zástavu.

Dva roky po vojne

Slávnosť odovzdania bojovej zástavy sa konala 2. augusta 1947 v Plzni. Od námestníka starostu Čs. obce sokolskej Dr. Schauera ju v zastúpení ministra národnej obrany prevzal div. gen. Jan Satorie a vzápätí ju odovzdal veliteľovi útvaru.

Na zástavu boli pripnuté stuhy od predstaviteľov miestnej správy a spolkov. Zároveň bol na zástavu pripnutý Čs. vojenský kríž 1939, ktorým prezident Edvard Beneš uznal zásluhy perute pri oslobodzovaní republiky, a pri tejto príležitosti vyznamenal aj jej päťnástich bývalých príslušníkov.

V súčasnosti je originál bojovej zástavy uložený vo Vojenskom historickom ústave Praha. Jej replika, ktorú vyrobila firma Velebný & Fam, s. r. o., v Ústí nad Orlicí, sa nachádza v zbierkach Vojenského historického múzea Piešťany od roku 2009.

Text a foto: PhDr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum Piešťany

Na Tureckom vrchu pokračuje výcvik Národných obranných síl

Foto: Jakub Neubauer

